

Surat Ibrani*

Mae hap de ol: Alap mes zère mo Tanena zer sone zaka- nësa de dam tangankam tonbiridazan hap.

¹ Orep nëno mae mo auyan-aza hap, Alap etan-etankam zère mo ol ayang gul gwen zi hip ola gol gwizimki- dekam de titi ta gwibin hip hen jalse gwibirida gwen hap. ² Hwëna angkam okamana an mo aumwa hap de yaklanak an zen ki lwa

*

: 1:1 Ol tatakna an, angkam anakare dam gulsunnu hom, "Zen ale gulku." Men zen ale gulku zère mo bosena hom kira gulku. Orep ahakon man kil nil gwek, "Paulus ale gulku." Hwëna angkam man enlala nei gwibirin, "An aha zi mes yap ale gulku." Sap zini men zen ale gulku, zëno srip gulsunnu srën tangan-Paulus Bak mo ol ale gun nukonye. Angkam ahakon man enlala nei gwibi'in, "San ha Apolos Bak ale gulku." (Kis. 18:24-28; 1Kor. 3:1-9) Ahaksa aha zi mes yap ale gulku- men zen hen Timotius Bak han song ë gwekake. (Ibr. 13:23) Men zëbe mae hap suratna ansa ale gulzimki, zen Yahudi zini men zen ëKristen gwekke. Suratna an mo bosena "Ibrani" kam nen gwibirin. "Ibrani," zen Yahudi zi ausu mo aha bose, hen zi ausuna in Ibrani olkam don gwibirin. Hwëna men zen ale gulku, zen hom Ibrani olkam suratna ansa ale gulku. Zen hwëna Yunani olkam ale gulku. Mae hap hwëna suratna ansa "Ibrani" kam bose nuk: Sap men zen ale gulku, Yahudi zi mo kirekam de Alapsa betek gweblanna beyakam srip gulsuku. Zen mae hap ki srip gulsuzimki: Dekam de Kristen zi anakan dam gulsuk gwen hap, "Insa orep Yahudi zini tame gun srëmkam syal nei gwibik, hwëna angkam Yesus nëbe mae hap kitak sul sone gwizim'ira." Hen suratna an-dekam de nen Yesussu enlala gwe-gweblan hap, "Zen eiwa teipsin tanganna."

zaha'an, Alap mes zère mo Tanena zer sone zaka- nésa de dam tangankam tonbiridazan hap. Alap ngli naban okama naban kitak Tane zem in mo taha san yang sosuku, hen Bi zem in mes ki anakan gu-gubluka, "Èe asa kitak ebe hap golblal." ³ Nen Alap mo ngatan zi mo lang nakore ngatanna tingan Zèbon onakone dam ulsuk gwenan. Tane zem in hen Alap- men kirekam hen Bi zem Alap. Tane zem in mo ola sosen tanganna, zep zère mo ol-gun enkam tingare zère mo syal gwibinni in sa irik gil gwenda. Zen de irik gin srèmkam maka sekwak gwe-gwenan. Zen kim nëno mae mo kareksa de ngan gulsuzimdin hip tilki, dekam zep ngatan zi mo lang san dep sewe seka- Teipsin Tangan Zini Alap mo dam taha nakon dikim nikirin hip. Zen dekon zep kitak angkam irik gi'ira.

Mae hap de ol: Alap mo Tanena in, Zen kitak de Alap mo dam taha nakore zi nikon teipsin tanganna.

⁴ Tane zemka in zao drè neka, zère mo dam taha nakore zini dekon otde tangannak lowe he'an. Hen bose teipsinni mensa zèbe hap golblaka, dekon zep Alap mo dam taha nakore zini in kitak blikip neisik gweblanan. Sap zèno mae mo bosem-sena hom kire teipsin niye. ⁵ Sap men kirekam Yesussu gubluka, "Em in ano Tane," zère mo dam taha nakore zini desa hom kirekam gubiridaka. Sap Alap man Yesussu gubluka, "Em in ano Tane,

Ëe mesë namen damnak Ënaka anakan kira
tanan, 'Ëe an eno Bian.' "

Dekam zep etan Alap gubiridaka,

"Zen in eiwa ano Tane.

Tingare zini zep sa blikip neisik gweblal."*

⁶ Hen Alap kim Tane Tangan zem insa auhu-
kama zi hip zertreizimki, Zen dekam zep zëre
mo dam taha nakore zini gubiridaka,

"Em kitak boklesa kom la gweblak."*

⁷ Hwëna Alap kim zëre mo dam taha nakore zi
hip dena srip gulsuku, Zen anakan gubiridaka,

"Ëe ëre mo dam taha nakore zini asese habë li
yul sonenda gwenan-

dekam de aha lang san ano syalsa nabakam
golada gwen hap.

Hen syauk hitin hibë li yul sonenda gwenan-

dekam de zisi halen ta gwibin hip ahaksa karek
ta gwibin hip."*

Zep Alap zëre mo dam taha nakore zini in man
Yesus onakon ëlwala he'an.

⁸ Hwëna Tane Tangan zemka Alap man hwëna
gu-gubluka,

"Em in hen Alap. Em hëndep denaban esa irik
gili.

Eno irik ginni sa sosen gwer, sap Em zisi dam-
dam enkame klis gul gwenda.

⁹ Em dam-damkam de gwën zi mo syala desa ema
sam gwesik gwibirida.

Karekkam de gwën zi mo syala desa ema husus
gwe-gwibirida.

* **1:5** 1:5 Mzm. 2:7; 2Sam. 7:14; 1Taw. 17:13

* **1:6** 1:6 Mzm.

97:7 * **1:7** 1:7 Mzm. 104:4

Zen in zebë ere mo Alapna Ëe eno bosena teip
gulsublik- tingare ere mo wal bose wal
onakonye.

Zep sa tingare zini eno bosena isrip-sri nei
gwibir.”*

10 Zep Yesus eiwa teipsin tanganna- Alap mo dam
taha nakore zi nikonye. Zep Desa en Alap anakan
gubluka,

“Em in hen Bian. Nonol lonesen nakon zebe ere
mo tahakam okamana ansa moko gulku,
hen nglina ere mo tahakame yang tasiki.

11 Nglï naban okama naban sa jek-jak nër.

Hwëna Ena hëndep denaban esa gwë gwera.

Nglï naban okama naban pakean mo kim sa
kwang nër

12 hen ohlong nër.

Zen dekam esa hiri son hap lak sola.

Hwëna Ena molye wet gwesik gweka,

hëndep bogol gwen srëmkam esa hëndep dena-
ban gwë gwera.”*

13 Hen Alap hom zëre mo dam taha nakore
zini aha-en mae gubluka- men kirekam zëre mo
Tane Tanganna Yesusu gublukaye,

“Em ano dam taha nakon nikirin-
dekon de hen teipsinkim irik gin hip.

Ki asa hwëna ebe hap de jal zini ere mo tana
iltikinnik sisik gulin.”*

14 Hwëna Alap zëre mo dam taha nakore zini
insa kirekam bëjen dam taha nakon de teinikirin
hip gubiridan. Zen hwëna zëre mo syal ensa

---

* **1:9** 1:9 Mzm. 45:7-8 * **1:12** 1:12 Mzm. 102:25-27 * **1:13**
1:13 Mzm. 110:1

de gol gwen hap, hen desa man nësa de mas gwibirida gwen hap gubirida gwenda- nen men zene dekam de ëngaya gwen hap dena ulin gwenanke.

2

Mae hap de ol: Alap mensa nër hom ëngaya gwen hap dena nöp golzimki, desa bap nen asyas makan enlala gwibin.

¹ Zen in zep, Yesus onakore ola insa nër hom dokwak uk, nen dawem enkam nen i-san i-san gwe-gwibin. Kire srëmkam ki sap de ora san esa ëgwahal. ² Sap orep Musa Bak hap Alap onakore titi tabin ola zëre mo dam taha nakore zi ayang nul gweblak, zen zep hwëna ahakorena kip ayang gul gwizimki. Zen Alap zëre onakon hom mwin-mwankam gulin gweka. Zëre mo dam taha nakore zi nikon gulin gweka. Sap kirekam, hwëna zen hen eiwa de tangaranna. Hen men zen desan ang ta srëm gwe-gwek hen nol drak-drak nei gwibik, desa ki Alap karek ta gwibirki. ³ Hwëna Yesus, Zen Alap mo dam taha nakore zi nikon teipsinni. Zen in zep, angkam de wenya nësa dawemkam tangan sa karek tabirinen de ëngaya gwen hap de zëre mo ol ësena ansa asyas makan gweibinkimye. Sap Bian Yesus Zën nonol gol haladaka, hen men zen nonol ësane gwe-gwek, zen mes nëbe mae hap eiwa nul gwizimk. ⁴ Alap Zëna hen mes zëno mae mo ola insa eiwa de gulzimki- Zen kim kirekam-kirekam owasna gol gwizimki, hen zëre mo Enho nakore sosonna kim zëre mo dwam gwibin sin zi hip ing ta sone gwizimkiye.

Mae hap de ol: Yesus kire hap zi tangankam hata zaka.

⁵ Hen Alap hom zère mo dam taha nakore zini dam tasibirki- zen de okama ësena insa irik gin hipye, in zep denaka angkam lonbi'inye. Hwëna Zen diki Tane zik sa okama ësena insa irik gili.

⁶ Hen zini nèbe mae hap dena Alap mo olak man lwak, aha zini kim anakan Alapsa gublukaye, “Bian, Em ba habe zi tanganna asa nwekam golëake gwenda?

Hen Adam Bak mo auyan-aza tane walya asa ba habe kwasang gwibirida gwenda?

Sap ëe an otde tangannak denakake, hwëna Em mese ano mae mo bosena esek gul sezimki.

⁷ Sap angkam an kimë okamanak awe lowe he'an, ano mae mo bosem-sena betekna-ere mo dam taha nakore zi nikonye.

Hwëna Em mese abe mae hap teipsinkim de lowehen hap de bosena hamal gulzimki.

Dekam hwëna ëe asa ere mo dam taha kore wenyä insa leipsibiridal,

⁸ hen tingare kirekam-kirekamna ëe asa bi eibir.”*

Alap mo ola insa anakan lwak, “tingare kirekam-kirekam”sa de zini nen bi gwibin hip, enlalana aha-en mae molya lwa kinik. Zep zère mo dam taha nakore zini zao hen biti gwe'an- nen de lamkam bi gwibiridannak. Hwëna nëno mae mo kirekam de irik gin hip denak hom am angkam zau'un. ⁹ Diki Yesus en angkam kirekam bi gwibirida'ara. Zen kim menkam okamanak gwëka, dekam zëno bosena hen

---

* 2:8 2:8 Mzm. 8:5-7

“betekna Alap mo dam taha nakore zi nikon”-
 nen an kiye. Hwëna Zen mes nëbe mae hap
 karekkam tilki. Zen in zep Alap zëbe hap
 bose dawemna golblaka, hëndep angkam zep
 Zen kitak teipsibirida'ara. Alap eiwa man nësa
 sërkam kwasang gwibiridaka, zep Tane zemka
 zer soneka- Zen de nëbe mae hap okamanak
 awe tin hïpye.

¹⁰ Alap Zën kitak bi gwibi'ira, hen zëre mo
 sosonkam kitak jowek. Zen in zep Alap hap
 man tangan dakastilbli'an- Zen de walas beya
 gwen hap, hen walasna insa de Zën zëre mo
 ngatannak golëlowehe gwen hapye. Hwëna
 Yesus Zen Zen- walasna insa de zon guludan hap
 de Zi niye. Zen zep Yesus hup dakastilblik- Zen
 de walasna in hap kareksa goltowen hap denaye.
 Zen zep Alap zëre mo Yesus hup de dwam
 gwibir-blinna sul soneblaka- kim karek yala
 insa de goltowennak nwe enkam kara takaye.
¹¹ Zen in zep angkam nwe-mase gwe'an, Tane
 zem Yesus Zëna, hen Zen men desa karek-karek
 nakon aha-rok'nen ngan tasibirki, zëno mae mo
 Bianna aha-en. Zen in zep Yesus hom nësa saher
 gwibirida'ara- anakan de gubiridan hapye, “Zen
 ano oso wal.” ¹² Sap Alap mo olak Yesus “oso
 wal”kam nësa gubiridaka- kim Alapsa hamal
 hap anakan gublukaye,

“Bian, ëre mo oso walya ban de golëyaing gwe
 zannak

Ëe asa eno bose dawemna zëno mae mo inik teip
 gulsuk gwer.

Ëe asa dekam Emsa tërya ban apdenak zisrip-sri gwe-gweblal.”*

¹³ Yesus hen man Alap mo ëpba olak hamal hap guku,

“Ëe asa Bian ensa blol gweblal.”

Zëwe hen man nëbe mae hap dena Alapsa hamal hap gubluka,

“Ëe ama angkam, walasna mensa Ena abe hap kap gulbluka, depan mae golëyaing gwe'an.”*

¹⁴ Mensa “walas”kam gubiridaka, zen kala bare tim nibare wenya nësa ki gubiridaka. Zep Yesus zëre hap hen man tangan dakastik- kala bare tim niban de hen hata zankamye. Zen in zep tin hip de tim niban golhata zaka- dekam de dowal mo kigi mo sosonsa juwe gwen hap denaka timbwas gulblun hap. ¹⁵ Hen Zen mae hap kirekam syal gwibirki: Dekam de gwiswe sonen hap, tingan men zen tin hip ëairi gwenanye. Sap zini nen menkam nëre mae mo gwën holona men kiye dekam tinsi ema airi gwibik. Hwëna angkam Zen mes nësa tin hip de airinni in kon gwiswe sonoka. ¹⁶ Zep man tangan dam gwsinin: Yesus kim tilki, Zen Alap mo dam taha nakore zisi hom mas gwibiridaka. Zen hwëna Abraham mo ayan-tane walya nësa mas gwibiridaka. ¹⁷ Zen zep tangan zëbe hap dakastilblik- zi timkim de hatazan hap denaye, an kire tim niban oso wal zem nen lowe he'anye. Zen zep nëbe mae hap nwe-mase gwe'ara- san de Alap mo golak de syal ta gwen zi mo teipsinni,

* **2:12** 2:12 Mzm. 22:23   * **2:13** 2:13 Yes. 8:17-18

Zen de nësa Alap osan dep mas gwibirida gwen hap. Hwëna Zen orep de Alap mo golak de syal tan zi mo kim hom sapi kalkam nëno mae mo karek-karekna ngan gulsuku. Zen hwëna zëre mo kalkam ngan gulsuku. In zep Yesus zi timkim hata zaka, hen nen zebe anakan tame lak, “Zen eiwa taïbliëlan tanganna hen kwasang-kwasangna.” ¹⁸ Sap Zëna hen nëno mae mo kim karekna goltowe gweka, hen man sap kareksa de gon hap de enlalana hata gweblaka. Zen in zep sosen srëm zini nëno mae mo lowe hensa tame gul gwe'ara- nen kime sap kareksa de gon hap ëalp gwesik gwenan. Zep nen kime abe la gwenan, Zen dekam zep enlala tatetena nëbe mae hap zer gwizimmira.

3

Mae hap de ol: Alap mo Tanena in, Zen Musa Bak onakon teipsin tanganna.

¹ Zen in zep, aya-wal oso-wal, sap nësa mes Alap hlil inki- zëre onak de enho lalak enkam lowehe gwen hapye, zep nen dawem enkam Yesussu tame tan. Sap nen ema zëbe hap dena damnak anakan ëgu gwe'an, “Zen Alap zer soneka, hen nëbe mae hap Zen mes nwe-mase gweka- Alap mo golak de syal tan zi mo Teipsin Tanganna.” ² Sap Zen Alap zëre mo taïbliëlan tanganna, zen zep Alap syala in hap dam tasiki- men kirekam hen orep Musa Baksa taïbliëlakake, zen de Alap zëre mo nga yala Israelsa syal gwe-gweblan hap. ³⁻⁶ Zep teipsinni nonol sap Alap Zën, zao Yesus, zao Musa.

4Hwëna men zen tangan kítak bi gwibi'ira, Zen Alap Zën. Zen Zen nga yala insa bi gwebla'ara, hen kama bi tanganna Zen. 5Musa Bak zen hwëna Bi Tangan Zini in hon de syal gwe-gwen zi. Zen hen taïbliBlan tanganna, zep dawemkam Alap zëre mo dwam gwibin sin zëre mo ngana insa syal gweblaka. Hen zëre mo syala kon ngein sin dep dena anakan goltrei gwizimki, “Abon onakore teipsin zini sa hata zala.”* 3bZep Yesus, Zen Musa onakon teipsin tangaranna, 3a,6asap Zen bi tangan Zini in mo Walas tangan, hen Alap mes Desa Zen de hëndep denaban ngana insa kara ta gwen hap taïbliBlaka. 6bZep nen an eiwa Kristus mo nga- nen de airin srëmkam Zëbon en anakarekam ëblol gwe-gwenkamye, “Zen sa kítak nëbe mae hap syal gwe-gwibir-zimdi.”*

Mae hap de ol: Bap nen Alapsa de taïbliBlanna baes tan.

⁷ Zen zep Alap mo Enhona nësa gubirida'ara, “Namen de yaklanak Alap zëre mo olsa em i-san i-san gwe-gwibin.

⁸ Bahem ere mae mo auyan-aza mo kim ënol drak-drak gwe-gwen-zen men kirekam sasa lang nakon Abon onakon de te so gwen hap ësas gwe-gwekke.

---

* **3:3-6** 3:5 Ul. 18:15-19 * **3:3-6** 3:6b Men zen suratna ansa syal gwibirki, zen “nga” hap awe “gol”kam ale gulku. Zen kim “golsa de syal gwibin” hip ale gulku, zëno enlalana sap Alap mo hlil irin zini Israelsa de syal gwibin hip. Hwëna Orya olkam, Israelsa bëjen golkam enlala gwibiridan, hen bëjen zisi gol makan taun, zep “ngasa de syal gweblan”kam li nul sonek.

Zen dekam zep anakarekam Asa nakasik gwe-blak, 'Alap wëhë nësa karek tabi'inka?'

⁹ Eno mae mo auyan-azana sap mes hla nul gwëk-

owas-owasna mensaë empat-pulu tahunkam syal gwe-gwibir-zimkye.

Hwëna zen nama dekam Asa kareksa de gulin halasen gwenkam nakasik gweblak.

¹⁰ Zen in zebë tangan hëndep blalen gwibiridak, zebë anakan gubiridak,

'Zen molya etan Abon osan dep lwanda halzak, sap Asa de i-san i-san gweblanna mes tangan baes tak.'

¹¹ Zen in zebë desa jala ban anakan gu-gubiridak, 'Mensa langna zao de golëteinikirin hip gu-gubirida guk,

zen hwëna toton molya zë yaing gwëk.' ”*

¹² Zen in zep, aya-wal oso-wal, dawem! Bap nen Israel mo kim ëgwën. Em ema ahakore nik Ngaya Zini Alapsa hli lanank- dekam de ere mae mo enho karek lam tan san ang tan hap. Ki hwëna dekam esa Zënaka de taibliblan nakon ëbutahal gwer. ¹³ Zep emsa de ahanaka karek ora san dep yasik tan srëm hap, emki enaka yakla jamkam titi ta gwibin. Sap Alap mo olak men anakan lwak:

“Namen de yaklanak Alap zëre mo olsa em i-san i-san gwe-gwibin.”

“Namen de yakla”kam mensa guku, zëno en-lalana, nen de yakla jamkam nënaka titi ta gwibin hip. Sap kire srëmkam, ki nëre mae mo karekna in zen sa nëp dërek gwe-gwizim,

* **3:11** 3:11 Mzm. 95:7-11

hëndep zen sa nësa al tasibir. Zep esa
 hëndep ënol drak-drak gwer, hëndep dekam
 esa Alapsa langa lasil. ¹⁴ Hwëna nëne Alapsa
 de taibliblannak tatem ëzauk gwe'ak, men kire
 enkam nonol lone sennak laibliblakke, nen
 dekam esa aumwa hap de yaklanak, mensa
 Kristus nëbe mae hap hamal gulzimki, desa
 kitak ulin. ¹⁵ Zep nen bap nen Alap mo ola in
 sa eititi gwe-gwibin- men zen anakan lwakye,
 “Namen de yaklanak Alap zëre mo olsa em i-san
 i-san gwe-gwibin.

Bahem ere mae mo auyan-aza mo kim ënol drak-
 drak gwe-gwen-
 zen men kirekam Abon onakon de te so gwen
 hap ësas gwe-gwekye.”*

¹⁶ Zen kirekam banakare zi? Zen sap dwan
 zëre mae mo ikim am Alap mo ola ësane gwe-
 gwek! Zen hwëna ba hap etan zëre onakon de
 wet so gwen hap ësas gwe-gwek? Zen men
 sap Musa Bak Mesir kon gwiswe soneka! ¹⁷ Hen
 zen banakare zisi Alap empat-pulu tahun enkam
 jal gwibirida gweka? Zen sap Israel mo auyan-
 azana- men zen karekna nulin halasen gwেকে.
 Hëndep zep zëre mae mo tok-tokna hli nulida
 song gwék- sasa lang san kim sek gwe song
 gwe'an zakye. ¹⁸ Hen zen banakare zisi Alap
 anakan gu-gubiridaka?-

“Mensa langna zao de golëteinikirin hip gu-
 gubirida guk,
 zen hwëna toton molya zë yaing gwék.”*

---

* **3:15** 3:15 Mzm. 95:7-8   * **3:18** 3:18 Mzm. 95:11

Zen men zen Alapsa de taïblïblan hap baes takke.
 19 Zep angkam mes tangan dam gwesinïn: Zen mae hap Alap mo golëteinikirin langnak yaïng gwe srëm gwek: Sap zen hom Zënaka daïblïblak.

4

1 Zen in zep, sap Alap molya zëre mo ol gu-
 gunnu insa eititi gwibirki, zëre mo olsa de i-
 san i-san gwe-gwibin wenya, zen zen en sa zëre
 mo golëteinikirin langnak yaïng gwer. In zep
 nen ki ëngalap gwe-gwen- anakare hap, “Nëbon
 mae onakon bap zen aha maena zëwe hata
 srëm gwen.” 2 Sap Alap onakore ol dawemna
 nëbon mae onak mes hatak- men kirekam hen
 orep Israel hon hatakke. Hwëna zëbon mae
 waba tangan hap lwak, sap zen hom daïblïbik.
 3 Hwëna nen an zen angkam laïblïbi'in, nen
 mesë Bian mo hamal gun langna iwe de yaïng
 gwen hap dena ulink. Hwëna men zen daïblïbir
 srëm gwek, desa man Alap gubiridaka,

“Ëe mesë nol drak-drak wenya insa jala ban gu-
 gubiridak,

‘Mensa langna zao de golëteinikirin hip gu-
 gubirida guk,

zen hwëna toton molya zë yaïng gwek.’ ”*

Hwëna Alap Zën de zi niban golëteinikirin hip
 dena insa mes sap auhu-kamana an mo nonol
 lonesen nakon nëbe mae hap hamal gul guzimki.

4 Nen ema anakan dam ulsu'un, “Langna insa
 nëbe mae hap mes hamal gul guzimki,” sap Alap
 mo olak man lwak,

* 4:3 4:3 Mzm. 95:11; Ibr. 3:11

“Yaklana tujuna, Alap dekam syala golzausuku, sap Zen mes dekam kitak sul soneka.”*

⁵ Zep langna in angkam sul sonen nik lwa'an, sap hyanak Alap dekam zep Israel mo auyan-azana insa gubiridaka- men kirekamë gulk kon ale gulye, “Zen toton molya zë yaïng gwek.” Sap sul sone nik de lwan srëmkam, ki molya Alap kirekam gubiridananam.

⁶ Zep angkam de zini nëbe mae hap Alap Zën de golëteinikirin langnak de yaïng gwen hap dena nama lwazim'in. Hwëna men zen sap nonol ol dawemna insa ësane gwe-gwek, zen mae hap zë yaïng gwe srëm gwek: Sap zen man Alapsa de taïbliëlan hap baes tak. ⁷ Zen in zep tahunna kim beya tangankam altïlsik song gwek, dekam zep Alap aha yaklana dam tasiki-dekam de Zën de zi niban golëteinikirin langnak yaïng gwen hap denaye. Yaklana insa man ayatna inkam “namen de yakla”kam gubluka. Zen ayatna mensa Daud Bak anakan ale gulkuke, “Namen de yaklanak Alap zëre mo olsa em i-san i-san gwe-gwibin.

Bahem auyan-aza uk mo kim ënol drak-drak gwe-gwen.”*

⁸ Zi niban de golëteinikirin langna insa Alap enlala gwibi'ira, zen Yosua Bak men desan dep Israel mo auyan-azana golësek gwekake, desa hom enlala gwibirki. Daud Bak kim Alap mo ola insa ale gulku, dekam Israelk de zini orep mes langna zëwe yaïng gwezak. Sap zao

---

* 4:4 4:4 Kej. 2:2 * 4:7 4:7 Mzm. 95:7-8

de eiwa golëteinikirinkim, ki molya Alap etan aha yaklanak de aha langnak golëteinikirin hip gubiridananam. ⁹ Zep Alap zëre mo hlil irin zini nësa nama Zën de golëteinikirin hip gubirida gwe'ara- nen dikim nëre mae mo syalsa golzausun hupye, men kirekam hen Alap Zëna yaklana tujunak syala golzausukuke. ¹⁰ Sap mensa Alap golëteinikin'ira, zen zëre mae mo syala golzausunkum- men kirekam Zëna hen golzausukuye. *

¹¹ Zen in zep, nen dawemkam ëalp gwe-gwen-ekakim Alap han apdekam ërnikink. Mana nëbon mae onakon aha mae nik zëwe hata srëm gwenanka- men kirekam orep Israel mo auyan-azana ëgwë gwëkke. Sap zen man Alapsa de taibliBlan hap baes tak.

¹² Zep nen bap nen Alap mo ola insa tim gun, “Zen asyas.” Sap Alap mo ola, zen nëno mae mo enhonak man tangan sosen gwe-gwenan. Zen zep nwe-mase gwe-gwenan- san de ngayana.

---

* **4:10** 4:10 Syalsa de golzausun hup dena mensa ayat 9-10nak enlala gwibirki, zen tinkim de auhu-kamanak de syalsa hli yun en hap denaka hom. Hwëna zëno enlalana, nen de nama okamanak lowe hennak de anakan eisbin hip, “Ano syala mes tap gwenan.” Men kirekam Efesus 2:6nak Iwa'an, nen Yesussu de taibliBlan wenyana nen angkam Alap han apdekame ngatan zi mo langnak ërnikin'in. Zep nen auhu-kamanak awe home etan syalsa de gon hap ëdwam gwe'an- dekam de Bian mo nwenak ëdakastin hipye. Sap nen mese ëdakastik- in kim laibliBlakke. Zep nen angkam san de syal srëmkam de teinikirinni kiye. Kristen zini nëbe mae hap Yesus mes syala sul sonëka- nen dikim Alap mo nwenak ëdakastin hip denaye. Hwëna eiwakam de taibliBlanna zen hen goltrënkam, sap nen Alap hap de syala isrip-sri habe ol gwenan. (Yak. 2:14-26)

Hen Alap mo ola san de nēbok eihya-ngi eihya-ngi ben-benna kiye. Zen zep nēbon mae olk en san tisik gwenan, hēndep dan gaing nēnnak hata gwenan. Dekam zep nēno mae mo enlalana hen hole-hlena enhonak anakan kles so gwenan, “An zen Alap mo dwam gwibinni. An Alap mo dwam gwibin srēmna.” ¹³ Zep man tangan dam gwesinin: Alap mo nwenak zēre mo yang tabin wenyā nen toton banakan molye ēani-ning gwēk. Sap zēbe hap tūngan talusun nik ērlwa'an. Zep lamkam nen kire Alap hap esa nēre mae mo lowe henna kītak oltrēblal.

Mae hap de ol: Yesus Zen Zen nēbe mae hap Alap mo golak teipsinkim syal gwe'ara.

¹⁴ Zep Alap mo Tanena Yesus Zen mes nēsa ngatan zi mo lang san dep ngeir gubiridaka-Alap zēre osan dep. Men kirekam orep Alap mo golak de syal tan zini Israelsa Alap hon dep zon nulida gwēk, Yesus hen kirekam angkam nēsa zon guluda gwe'ara. Zen Zen tangan angkam-Alap mo golak de nēno mae mo Teipsin niye. Zen in zep nen Desa en de taīblīblan ennak tatem ēzauk gwen. Bap nen zabe gweblan. ¹⁵ Sap Zen man nēno mae mo lowe henna kītak anakan hlaul gwizimnira, “Zen an dekon sin gwe hana'ara. Zen wakin dekon sin gwe hana'ara.” Zen zep nēsa dawemkam kwasang gwibirida gwenda, sap zēre hon hen ki sap kareksa de gon hap de enlalana hata gweblaka- men kiye hen nen. Hwēna Zen hom mae karekna golka. ¹⁶ Hwēna nen mese angkam Deban ērdokot gwer! Zep nen kime Alapsa abe la gwenan,

nen dekame damkam nère mae mo abena Alap hap yaing il gweblanan- Yesus in zèwe angkam nèbe mae hap syal gwe-gwe'araye. Zep nen sap esa airin srèmkam Alap hon yaing gwe-gwer- nen de ba maesa tahalha gwibinkimye. Dekam sa Alap nèbe mae hap zère mo kwasang-kwasangna nabakam goltrei gwizimdi.*

5

¹ Yahudi zini, Alap mo golak de teipsin hip zen zini aha-en dam dasik gwenan. * Zèno syala, zen zi bose zemka de Alap hon golèyaing gwe-gwen hap- ba maesa de Alap hap gol gweblankam. Hen zèno syala, bol-zaun tangan wenyu, zen tūngare Yahudi zi mo karek-kareksa dikim tap gulsuk gwizimdin hip de sapi-kambingsi Alap hap tru tasik gweblan hap. ² Okamanak insa Alap mo golak de teipsin hip dam dasik gwibirin, zen hen ki zi tangan. Zen zep aha zisi sae-saekam golèlowehe gwenda- tame gun srèmkam kim karekna nol gwenanye. Sap zèna hen man zènaka enlala gwe-gweblanda, “Aena hen sin-

---

* **4:16** 4:16 Ibr. 10:19-20 * **5:1** 5:1 Suratna ansa kim ale gulku, dekam nama Musa mo titi tabin ola syal nei gwibik- Yerusalemk de Alap mo golakye. Zep “dam dasik gwenan”kam suratnak awe ale gulku. Alap mo gola insa tahun tuju-pulukam Roma mo jana nabare zini dri nuk, zep hēndep dekam Alap mo golak de syala nolzausuk- hēndep angkam. Zep men zen suratna ansa ale gulku, san ha tahun 60 maekam mes yap ale gulku.

sinni.” † ³ Zen in zep nonol zëre mo karek-karekna in hap sapi-kambingni tru tasik gwenda, ki zep hwëna aha zi mo karek-karek hap tru tasik gwenda.* ⁴ Hen zi bëjen zënaka dam tasin- Alap mo golak de teipsinkim syal gwen hap. Zen diki Alap Zën dam tasik gwenda- men kirekam orep Harunsu dam tasikike.

⁵ Kristus hen kirekam. Zen Zën hom Zënaka teipsinkim drë neka, hwëna Alap ki dam tasiki-anakan kim gublukake,

“Em in ano Tane,

Èe mesë namën damnak Ènaka anakan kira tanan, ‘Èe an eno Bian.’ ”*

⁶ Hen aha ayatnak Alap man gubluka,

“Em an Zen esa hëndep denaban ère mo golak teipsili-

orep de teipsin zini Melkisedek Bak mo kimye.”*

⁷ Yesus kim okamanak awe nama gwë'anaka, Zen Alap de mas gweblan hap ol mam-mamkam go naban abe ta gweka. Zen man Alapsa anakan taïbliblaka, “Zëno sosonna ki- Asa de tin nikon ngaya tan hap denaye.” Hen Zen man Alapsa dawemkam betek gwe-gweblaka, in zep hëndep Alap zëno abena dokwak gul gweblaka. ⁸ Zen sap Alap zëre mo Tane, hwëna Zen hen awe de

---

† 5:2 5:2 “Tame gun srëmkam de kareksa gonna,” zëno dam gulsunnu, zen Musa mo ahakore jalse gwen ol bete-teksa de gulumurun. Sap zëno titi tabin ola iwe, jalse gwen ol bete-tekna man sërkmam beya gwék, zep tingare Yahudi zini bëjen tingan enlala gwibin. Zep ahakore ol jalse gwen bete-tekna insa tame gun srëmkam nulmun gwék. Eirim de kareksa gonna- men kiye, kahalo gwenna hen zisi de tanna, desa bëjen tame gun srëmkam syal gwibin. * 5:3 5:3 Im. 9:7 * 5:5 5:5 Mzm. 2:7 * 5:6 5:6 Mzm. 110:4

gwënkam Alap mo zëbe hap de dwam gwibir-
 blin san de sul sonen hap dena anakan tawa
 gweka, “Ëe hen asa karekna goltowe gwer-
 men kirekam Bian Asa dwam gwebla'araye.”⁹ Zen in
 zep tangan Yesus in Alap mo nwenak dakastilki-
 zëre mo ngatan zi mo langnak de gol tangannak
 de teipsin hipye. In zep hëndep nëbe mae
 hap ëngaya gwen hap de ausuna Zëbon onak
 hëndep denaban lwa'an- nen an zen Desa ang
 ë gweblananye.¹⁰ Zep Yesussu Alap zëre mo
 gol tangannak de teipsin hip dam tasiki- in kim
 anakan gublukaye,
 “Em an Zen esa hëndep denaban ëre mo golak
 teipsili-
 orep de teipsin zini Melkisedek Bak mo kimye.”*

*Kristussu de ang gweblannak de ëzise gwen
 hap de ol:*

¹¹ Yesus mo kirekam de Alap mo golak teipsin
 hip de ola nama beyana- desa de ebe mae hap
 golzimdin hip denaye. Hwëna ebe mae hap sa
 gwa-gwa gwer- desa de srip gulsuzimdinkimye.
 Sap em in enlala tihisni.¹² Diki angkam emaka
 aha zisi hen Alap mo olkam tawa la gwibi'in.
 Hwëna ena hen nama tawa tabin hibe ëdwam
 gwe-gwe'an, sap nonol lonesen nakon de tawa
 tabinni em desa home kitak tame u'in. Em
 an wal baizil makane nama lowe he'an, zebe
 momkam de taizibin en hap ëdwam gwe-gwe'an.
 Diki angkam tembane drak-draksa emaka ol-
 gwen gwibi'in.¹³ Nama de momsas twen gwen
 zini, zen nama baizili, zep zen hom Alap mo

* **5:10** 5:10 Mzm. 110:4

nwenak dikim ëdakastin hip dena tame nu'in.
 14 Tembane drak-drakna zen zise gwen zi hip dena. Sap kire zini zen mes zënaka holokam titi da gwibik- dekam de enho drak-drakkam lowehe gwen hap. Zep zen mes karek naban dawem naban de kles so gwen hap dena tame nuk.

6

1 Zep Kristen zini nënaka de tawa ta gwibinkim bap nen tahan en san dena etan-etankam gollwa halasen gwen. Diki olk san dena kim nen nënaka tawa ta gwibin- Kristen gwennak dikim ëzise gwen hap dena kim. Zep anakare ensa bap nen gollwa halasen gwen: Waba hap de syalsa de baes gwibin hip dena- mensa Yahudi zini tim nul gwenan, “Èe dekon asa Alap mo nwenak dakastil.” Ahana, Alap ensa de taibli gweblan hap dena,
 2 hen zisi de baptis ta gwibin hip dena, * tahasa de tehabirida inen hap dena, hen juwen nakon de tim ëse naban luk tan hap dena,

---

* 6:2 6:2 “Zisi de baptis ta gwibin hip dena,” awe Yunani olkam hom “baptisan”kam ale gulku, hwëna “baptisan-baptisan”kam ale gulku. Zep zëno dam gulsunnu aha-ere baptis tabinsi hom, hwëna beyana. Baptis tabinsi de aïtbinni zen anakan: Kristen gwennak de zisi baptis ta gwibin hip dena, hen Yahudi zi mo weyakam de timsi ngan gulsun hup dena, hen Alap mo Enho de nësa hlë tabiridan hap dena. Zep “baptis ta gwibin hip dena,” desa bëjen anakan enlala gwibin, “An nen de nëre mae mo kareksa dikim ngan gulsun hup etan-etankam ëbaptis gwen hap dena.”

hen Alap de karek gol gwen zisi hëndep denaban
karek tabin hip dena.

Zen in kitak nonol lonesen nakore tawa tabin.
³ Zep anik olk san dep dena insa emsa tawa
tabik, sap nen ema Alapsa anakan laïbli'bla'an,
“Zen sa tame gun hup de sosonna nèbe mae hap
golzimdi.”

⁴ Dawem! Ema kawesin sin dep etan lwanda
halank. Sap lwan dahan wanya, desa banakan
dep?- ngatan san dep de etan golëlwan dahan
naye. Sap zen menkam man Alap onakore
dawemna hen Alap mo Enho mo syala neisbik,
⁵ hen zen man Alap mo ol mo dërekna neisbik,
hen sosonna men dekam esa Alap mo kama
ësenak lowehe gwer, desa hen man sap dërekna
neisbik. ⁶ Hwëna kire nik de Kristussu hli da'ak,
desa toton banakan molye ngatan san dep etan
olëlwanda halzak. Sap zen de kawesin sin dep
lwanda hankam, zëno mae mo syala in sa nwe-
mase gwer- san de Alap mo Tanena Yesussu de
etan saherak drë nenna kiye. Sap zëno mae mo
syala in, dekam san de Yesussu de anakan tik-tik
tanna kiye, “Emki etan te-lidak sonnak tin-
ano mae mo karek-karek ësenana ansa ekakim tingare
zi mo nwenak ap ngan gulsuzim!”

⁷ Emki ëenlala gwen: Nga syal gweblannak de
o il ti gwenkam, dekam ngana iwe de obwaga
tutulkum hatankam, ki Alap man nga syal gwe-
gweblan zini in han apdekam zersyal gwe-
gwe'ara, hen Zen sa ngana insa sam gwesiblila.
⁸ Hwëna ngana iwe de endang hatankam, ahaksa
dokot të ngi-ngi, dekam Alap de kamana insa
heip gun hup man golek de gwe'an. Hen nga syal

gwe-gweblan zini in sa nga zem insa syaukkum ang tala.

⁹ Zep ano kwasang gwibirida gwen wenya, ëe insa Biansa de hli tan hap dena ebe mae hap ale gulzim, hwëna ëe homë emsa anakan enlala gwibirida'an, "Zen sa eiwa hli dal." Sap ëe emsa anakanë taïblibirida'an, "Em mese hëndep de gwën hap dena ulink." ¹⁰ Sap Alap Zen totoresä hom zisi gol kininda gwenda. Zen molya eno mae mo syal dohon-honna mensa zëbe hap ol gweblak eititi gwibirki. Hen em mensa Zënaka enna ola gweblak, desa hen molya eititi gwibir-zimki- in kim Kristen bose wal omka kwasang eibirida gwekye. Hen em angkam namae kirekam lowehe gwe'an.* ¹¹ Zep ëe ama tangan emsa dwam gwibirida'an: Diki em kwasang hap de syala insa ayang gul song gwen- eno mae mo lowe henna men kiye. Zen dekam esa ere mae mo enhonak anakan tame ul gwer, "Ëe eiwa asa Alap Zën de nësa golëteinikirin langnak yaïng gwer."* ¹² Hwëna kire srëmkam esa ëasang-asang gwe-gwer. In zebë emsa dwam gwibirida'an: Emki sap zini men zen Alapsa de taïbliblannak tatem ëzauk gwekke, desa enlala gwibirida gwen. Zep emki hen zëno mae mo kim enlala syal-syala ban tatem ëzauk gwen, sap zen mes zëwe yaïng gwek- men zëwe dep Alap nësa kïtak gu-gubirida gwekaye.

Mae hap de ol: Alap zëre mo gu-gubiridan ola bëjen wet gulsun.

---

* **6:10** 6:10 Ibr. 10:32-34   * **6:11** 6:11 2Ptr. 1:8,10

13-15 Abraham Bak kirekam tatem zauk gweka, sap desa man Alap zère mo bosesa de gubin niban anakan gu-gubluka,

“Èe an Alap ama emsa gu-gublu'an, Èe asa tangan ebe hap dawemna gol gweblal. Eno auyan-azana zep sa tangan hëndep èbeya gwe song gwer.”*

Zao zep Abraham ola insa de taïblîbin niban holokam eissîkî, hëndep ki zep gul inki- mensa gu-gublukaye. Zen mae hap Alapsa taïblîblaka: Sap Alap man zère mo ol gu-gunnu insa zère mo bosesa de gubin niban soson gulku. Sap Alap Zênaka de kwë tan hap de zini hom tangan, Zen zep zère mo bosena gubirki.

16 Sap zini kim zère mae mo ola soson nul gwenan, zen teipsin zi mo bose gubin niban anakan soson nul gwenan, “Dikire Zen asa hla tak- èe de syal gwibin srëmkye.” Zen dekam zep aha zi ol gulsun-gulsun srëmka anakan daïblîbirida gwenan, “Zen eiwa desa de syal gwibin hip kirekam gu-guku.” 17 Zen zep Alap hen kirekam zère mo olsa zère mo bose gubin niban soson gulku- Abraham Baksa kim gu-gublukaye. Sap Zen man Abraham mo auyan-tane walya nen de anakan taïblîblan hap dwam gweka, “Zëno ol gu-gunnu eiwa bëjen wet gulsun. Zen hëndep eiwa sa kirekam nèbe mae hap syal gwibir-zimdi.” 18 Zep Alap mes nèbe mae hap zao de tatem èzaun hup dena dandan teisyazimki: Ahana Abrahamsa de ol gu-gublunna in zen. Ahana zère mo bose gubin

---

* 6:13-15 6:13-15 Kej. 22:16-17

niban kim ola insa soson gulkuke. Zep Alap bëjen zëre mo ol-gun darena insa wet sosun, hen Zen bëjen boton gwen. Zen in zep, nen an zen Alapsa ëngaya gwen hap yaïng ëbla kini'an, ol-gun darena insa de kyang-kyang sosun nuban esa ngalap gwen srëmkam tatem ëzaul.

¹⁹ Zep zëwe en de tatem ëzaun hup dena in, zen buluk de jangkal makan zen nëbe mae hap lwazimdin, sap Alap bëjen boton gwen. Zen zebe angkam airin srëmkam ol gu sonenkam Alap zëre hon yaïng gwe-gwe'an- zëre mo ngatan zi mo langnak de gol mwa tangannakye, men zëwe orep deyol glaïng-glïng lïlikinnï il nïl sone gwekye. Sap menkam zini zao bëjen yaïng gwen. Dekam orana tayalsin nik lwa gwekamen kirekam hen Alap mo okamanak de gol mwanak hen deyol glaïng-glïngnï lïlikinnïk il nïl sone gwenanke. ²⁰ Hwëna angkam desan dep de orana Yesus mes nëbe mae hap sal tazimki. Zen zep nëbe mae hap nwe-mase gwe'ara- Alap mo golak de teipsin tanganna, Melkisedek Bak mo kim de teipsin hip. Hen Zen dekon sa hëndep denaban nësa mas gwibirida gwerä.

7

Abraham ne Melkisedek neka de kles son hap de ol:

¹ Melkisedek in ëna Salemk teipsinkim irik gilki. Hen zen teipsin tangan Zini Alap hap de syalsa gol gweka- sapi-kambing maesa de hen tru tasik gweblankam. Abraham kim eijannak de yei-yëk gwen nakon lwahal zaka, Melkisedek dekam zep Abrahamsa ala tabla zaka, zao zep

tahana tehabla ineka- Alap dikim dawemsa golblan hap. * ² Abraham dekam zep eijan nakon de kap ta halzan kire-kire hlikna zébe hap kap tablaka. † Melkisedek mo bosena hen enlala naban. Zëno enlalana “Dam-dam enkam de irik gin zini.” Hwëna zen hen ëna Salemk teipsinkim irik gilki, hen ëna in mo bosena enlalana “umlae.” Zep Melkisedek hen anakan nwe-mase gweka, “umlae hap de teipsinni.” ³ Alap mo olak hom Melkisedek hap dena anakan ale nuk, “Zëno ane-biana zen,” hen “Zen dekore zi ausu nakorena.” Ki maka hen anakan dam nulsuk, “Zao jaha gwek,” ahaksa, “Zao tilki.” Zep zen man nwe-mase gwe'ara- san de Alap zëre mo Tanena kiye- nonol lone senna hom, hen aumwa topna hom. In zep Melkisedek anakan nwe-mase gwe'ara, “Zen Alap mo golak de hëndep denaban syal gwe-gwen zini.”

⁴ Nen zebe anakan dam ulsu'un, “Melkisedek, zen eiwa teipsin tanganna,” zep nëno mae mo auyanna Abraham Bak eijannak de kap tan kire-kire dawem-dawem hlikna zébe hap kap tablaka. ⁵ Hwëna Musa mo titi tabin olak hyanak anakan lwak,

“Lewi Bak mo ausu nakore zini men zen de Alap mo golak syal ta gwe'ak, zen en sa zëre

---

* **7:1** 7:1 In kim golëyei-yëk gweka, zen teipsin zisi empat enkam hëndep jana zi zeban zitamerasiki. (Kej. 14:17-24)
 † **7:2** 7:2 Kire-kire hlikna insa Abraham kap tablaka desa “sepersepulu”kam nen gwibirin. Zep emaskam de moksa de 10 enkam kap tanna, zen hwëna Melkisedek hap aha-en zerblaka. 50kam de kap tan kire-kirena, desa 5 enkam kap tablaka.

mae mo iyena Israel onakon Alap hap de kire-kire hlikna nulin gwer.”*

Sap eiwa, dekon de gulin gwen, hwëna Israel zi ausuna in hen apdekam Abraham mo auyan-aza nakorena. ⁶ Melkisedek Bak an, zen hwëna Lewi Bak mo auyan-aza nakore naka hom. Hwëna zen ki Abraham onakon kire-kire hlikna gul inki. Hen zen man Abraham hap tahana tehabla ineka. Nëno mae mo auyanna in sap eiwa teipsinni, sap Alap nonol desa en hamal hap gugluka- dawemsa de golblan hapye. ⁷ Hwëna mes dam gwesinin: Men zen tahana tehabla inenna, zen teipsinni. Mensa tehabla inenna, zen betekna. Zep Melkisedek, zen Abraham onakon man teipsiki.

⁸ Lewi Bak mo ausu nakore zini in man juwe gwenan, hwëna zen Alap hap de kire-kire hlikna man nulin gwenan- Yahudi bose zem onakonye. Hwëna Melkisedek Bak, zen zëbon mae onakon teipsinni, sap Alap mo olak zëbe hap dena man nwe-mase gwe'an, “Zen hom tilki.” ⁹ Hen Lewi mo ausu nakore zini in men zen angkam Yahudi onakon kire-kire hlikna nulin gwenan, zen hwëna man ënwe-mase gwe-gwe'an- san de Melkisedek Bak hap de hen kap tablanna kiye. Sap Abraham kim kap tablaka, Lewi mo ausu nakore zini in nama san de Abraham mo timnik de lowe henna kiye. ¹⁰ Sap Abrahamsa kim Melkisedek ala tablaka, dekam Lewi Baksa hom jaha gwe'ak. Zen zep nwe-mase gwe'an, zen dekam san de Abraham mo siknik nama gwë'anka. Zen zep nwe-mase gwe'an, Lewi

---

* 7:5 7:5 Bil. 18:21

Bak san de ang gwenna- Abraham kim kire-kire hlikna Melkisedek hap kap tablakaye. Zep Lewi onakon, teipsinni Melkisedek Bak.

¹¹ Hwëna Musa Bak kim titi tabin ola insa golzimki, zen anakan gubiridaka, “Lewi Bak mo ausu nakore zi en sa Alap mo golak syal ta gwer- dekam de Israel mo karek-kareksa ngan gulsuk gwizimdin hipye.” Zen zep angkam zen en sapi-kambingsi Alap hap tru dasik gweblanan. Hwëna Lewi Bak mo ausu nakore zi enna in de eiwa syala insa su nul sone'anam, hen sap Lewi mo aza-tanena Harun Bak mo ausu nakore zi en, ki Alap molya lun Ahana dam tasininam- Zen de hwëna Melkisedek Bak mo weinak zi mo karek-kareksa ngan gulsuk gwizimdin hipye.* Lewi Bak mo ausu nakore zini in sap Musa mo titi tabin ola insa syal nei gwibik, hwëna Alap mo nwenak zen hom sowehek. ¹²⁻¹⁴ Kirekam de lwankam, ki hwëna Alap mes Musa mo titi tabin ola insa wet gulsuku. Sap Melkisedek mo weinak dep de Zini, Zen Kristus- nëno mae mo Teipsinni. Hen Zen Lewi Bak mo ausu nakon hom saltilki. Zen dwan Yehuda mo ausu nakore nakake. Zëno ausu nakore zini orep hom tangan mae sapi-kambingni Alap hap tru dasik gweblak. Hen Musa hom zi ausuna in hap dena orep mae anakan gubiridaka, “Zen sa hen Alap mo golak syal ta gwer.” Zep Kristussu kim Melkisedek Bak mo weinak dep dam tasiki, Alap hen dekam Musa mo titi tabin ola insa wet gulsuku.

Mae hap de ol: Yesus Zen Melkisedek Bak mo kim sa hëndep denaban nësa mas gwibirida

* **7:11** 7:11 Bil. 18:22-23; Mzm. 110:4; Ibr. 5:6

gwera.

¹⁵ Zep eiwa, angkam mes tangane dam ulsul: Alap mes Musa mo titi tabin ola insa wet gulsuku- in kim Kristussu zer sonekake, Melkisedek Bak mo weinak de teipsin hip. ¹⁶ Desa zi hom dam dasik, sap Musa mo titi tabin ola kon Yehuda mo ausu nakon de saltin zini bejen Alap mo golak syal gwe-gwen. Zen hwena Alap Zen dam tasiki, sap Yesus hon sosonna ki- dekam de hendep denaban tin nikon ngaya gwen hap denaye. ¹⁷ Zen zep zebe hap dena Alap mo olak anakan lwak,

“Em an Zen esa hendep denaban ere mo golak teipsili-

orep de teipsin zini Melkisedek Bak mo kimye.”*

¹⁸ Zep angkam, Alap kim kirekam Yesussu dam tasiki, epba titi tabin ola insa dekam zep tahan san gwei gubir kinika. Sap epba ola in, zen sosen naka hom- nesa de Alap osan dep zon guludan hapye. ¹⁹ Sap Musa mo titi tabin ola in bejen neno mae mo tingare karek-karekna ngan gulsun. Zen in zep nebe mae hap Yesus ora dawemna sal tazimki- Desa en de blol gwe-gweblankam de Alap zere onak yaing gwen hap denaye.

²⁰⁻²² Ora esena insa Alap syal gweblaka, zen zen- sosen tangan zi niye. Sap Alap kim Yesussu dam tasiki, Zen zere mo bose gubin niban gugluka- kim anakan gublukaye,

“Ee an eno Bian,

---

* **7:17** 7:17 Mzm. 110:4; Ibr. 5:6

Ëe ëre mo bose gubin nibanë Emsa gu-gublu'an,
 hen Ëe molyë ola ansa wet gulsuk:
 Em an Zen esa hëndep denaban ëre mo golak
 teipsili.”*

Zen Yesus ensa kirekam gu-gubluka. Hwëna ëpba titi tabin ola kon in zen nama Alap mo golak syal ta gwenan, desa Alap hom kirekam gu-gubirida gweka. Zep nen angkam Yesus onakone anakan tame ul gwe'an, “Mensa angkam Alap zi niban ola ziaha-en gu'ura, zen eiwa tangan sa ki lwal, hen zen soson tangan wenya zen.” Orep insa Musa Bak han aha-en ulki, zen soson naka hom. Nen mae nakone desa tame ul gwe'an: Sap Alap Yesussu zëre mo bose gubin niban gu-gubluka.

²³ Ahana ansa emki hen enlala gwibin: Men zen Alap mo golak syal ta gwek, zen man beya gwe song gwek, sap zen man juwe gwek.

²⁴ Hwëna Yesus an Zen angkam Alap mo golak teipsi'ira, Zen hëndep denaban sa teipsili. Zep zëno weinak dep etan ahana molya teipsiki.

²⁵ Zep ngaya gwen hap de sosonna, zen kitak hëndep denaban Zëbon lwa'an. Zep tingan men zen Alap osan dep Zëbon osan yaing gwe-gwenan, Zen desa sa ngaya tabiri. Sap Zen hëndep denaban zë gwë gwenda- dekon de nëno mae mo abesa Bian hap ayang gul gweblan hap.

²⁶ Zen in zep tangan Yesus sam gwesi'ira- Zen de nëbe mae hap Alap mo golak teipsinkim syal gwenkamye. Sap Zen lalak enna hen enho kles gwesin srëmna, hen karek maena hom golka.

---

* **7:20-22** 7:20-22 Mzm. 110:4

In zep zēbe hap dena angkam dakastī'in- nen makare karek gol gwen zi niban de golēsiri gwen srēm hap denaye. Zen in zep hēndep Alap zēbe hap golblaka- Zen de teipsin tangankam ngatan zi mo lang nakon nēsa irik gin hip denaye. ²⁷ Zep Yesus man tangan ahakore Alap mo golak de teipsin-teipsin wenyā kwei-kwik gu'ura. Sap Zen hom dwam gweka- nonol zēre en mo karek-karek hap de mwin-mwankam sapi-kambingsi Alap hap tru tasik gweblan hapye, kire hwēna etan aha zi mo karek-karek hap hen tru tasik gwizimdin hip. Hwēna Zen kim aha-rok'nen zēre mo timni golguku, te-lidak sonnak de tan hap, Zen dekam zep tingare nēno mae mo karek-karekna hēndep denaban ngan gulsuzimki. ²⁸ Zep tītī tabin ola in kon kim zini dam dasik gwibirin, zen de Alap mo golak teipsinkim syal gwe-gwen hap, zen nen makare karek gol gwen naka hen dam dasik gwibirin. Hwēna tītī tabin ola in mo tahannak, zao zep Alap zēre mo bose gubin niban zēre mo Tanena insa anakan dam tasikī,
 “Em an Zen esa hēndep denaban ēre mo golak teipsilī.”

Sap Yesus Zen mes Alap mo zēbe hap de dwam gwibir-blinna kitak tangan sul soneka.

8

Mae hap de ol: Yesus Zen Zen tangan- Alap mo golak de nēno mae mo Teipsin tangan naye.

¹ Ēe ansa emsa tawa tabi'in, bol-zaun tanganna an zen: Yesus Zen Zen tangan nēbe mae hap syal

gwe'ara- Alap mo golak de teipsin tangankamye. Zen in zep ngatan zi mo langnak Alap zere mo dam taha nakon nikin'ira. ² Men zao angkam Zen nebe mae hap syal gwe-gwe'ara, zen Alap zere en hap de tekson tangannak- mensa Alap Zena syal gwibirkike. Zen Israel zi mo Alap hap de gol syal gwibir-blinnak hom syal gwe'ara.

³ Tingare Alap mo golak de syal tan zi mo teipsin-teipsinni, zen kitak kire-kiresa Alap hap nol gweblanan, hen sapi-kambingsi zebe hap tru dasik gweblanan. * Zep neno mae mo Alap mo golak de Teipsin Zini Yesus, zeno syala zen hen kirekam nwe-mase gwek. ⁴ Okamanak awe de Zen nama gw'e'anam, Desa hwena molya Alap mo golak de syal gwe-gwen hap dam dasi'inam. Sap Lewi Bak mo ausu nakore zini in, men kire enkam Musa mo titi tabin olak lwak, zen nama desa Alap hap nol gweblanan. ⁵ Hwena zen insa syala okamanak nol gwenan, zen au-au makarena. Hwena Kristus insa ngatan zi mo lang nakon syal gwe-gwe'ara, zen eiwa de tanganna zen. Zen in zep, orep kwatapna Sinaik kim Alap Musa hap zere mo ngatan zi mo langnak de gol tanganna zertrablaka, kirekam de hen okamanak syal gwibir-blin hap, Zen anakare ol tan-tanna golblaka,

“An kire enkamë kwatapnak awe ebe hap goltrëblanan, zen kire enkam em hëndep sul sonen.”*

---

* **8:3** 8:3 Insa “nol gweblanan”kam hen “tru dasik gweblanan”kam ayatnak awe ale gulku, desa de srip gulsunnu emki 5:1 mo otde alenak hlaun. * **8:5** 8:5 Kel. 25:40

⁶ Zep mensa au-au makarena Musa mo tantan san syal nei gwibirin, hwëna angkam eiwa de tangan wenya in desa Yesus ngatan zi mo langnak nëbe mae hap syal gwe-gwibir-zim'ira. Zep Zen insa kirekam syal gwe-gwe'ara, zen man tangan kwei yuluda'ara- men zen Alap mo okamanak de golak syal ta gwenanye. Sap syala men desa Alap mo nonol ol ziaha-en gun nukon okamanak nol gwenan, zen soson naka hom- zen de zisi Alap osan dep zon guluda gwen hapye. Hwëna angkam ansa Alap nëban mae ola ziaha-en gu'ura, zen soson tangan wenya zen. Zen in zep Yesus nësa angkam Alap osan dep zon guluda gwe'ara, sap Zen Zen ol ziaha-en gun ësenä insa nëbe mae hap syal gwibir-zimki-men kirekam Alap nësa gu-gubiridakaye.

⁷ Sap Alap mo Musa han de ol aha-en unni in de soson gwenanam, ki molya etan zi niban de ol ziaha-en gun hup dwam gwenanam. Ki nonol ziaha-en gun enna in maka sowehek. ⁸ Hwëna Alap Zën nonol ziaha-en gunnu insa anakan dam gulsuku, "An soson naka hom"- Zen kim anakan hamal hap gubiridakaye,

"Ëe, Bian, ama emsa gubirida'an:

Ansa enlala ei gwibik.

Israel ne Yehuda nik mo zi ausu nakore zi niban de etan olsa ziaha-en gun hup de yaklanak sa hatal.

⁹ Eban mae de ol ziaha-en gun ësenä an, zen men kirekamë auyan-aza oban orep ziaha-en guk, kirekam hom-

Ëe kimë desa ëre mo sosonsa de goltrei gwiz-
indinkim Mesir kon gwiswe sonekye.

Hwëna zen ano ol ziaha-en gunnu in san hom ang tak.

Zen in zebë hëndep tahanna gweisibiridak.

¹⁰ Hwëna insa ngein sin etan ziaha-en gu'uk,

Ëe asa zëno mae mo enhonak titi tabin ol ësesa ale gulzim,

zen zep sa desan en aha-ere enlalakam ang ta gwer.

Zen dekam tangan sa anakan ënwe-mase gwe-gwer,

‘Ëe an zëno mae mo Alap,

hen zen eiwa ano hlil irin wenya.’

¹¹ Zen dekam molya zënaka anakan titi da gwibik, ‘Emki Biansa tame tan.’

Sap zen dekam zën sa kitak Asa tame dal-sap bose nabare wenya, sap bose srëm wenya.

¹² Sap Ëe asa zëno mae mo karek-karekna tap gulsuzim. Dekam molyë etan zëno mae mo karekna enlala gwe-gwibik.”*

¹³ Zen in zep, Alap kim kirekam hamal hap gubiridaka, etan de zi niban olsa ziaha-en gun hup, zëno dam gulsunnu, Zen hen dekam nonol ziaha-en gunnu insa tahan san gwei gubir kinika. Kirekam de lwankam, ki nonol ziaha-en gunnu in mes ëpba gwer, hëndep angkam zen zalta dep dena.

9

Mae hap de ol: Ëpba ol ziaha-en gunnu, zëno syala kirekam lwak.

---

* **8:12** 8:12 Yer. 31:31-34

¹ Nonol ol ziaha-en gunnu in, zëno syala, desa kitak Musa Bak Swe ale gulzimki- kire enkam de Alapsa blikip gwesik gweblan hap denaye. Zen zi mo tahakam de Alap hap de syal gwibir-blin tenda golak kirekam syal nei gwibik. ² Alap hap de tenda gola in teksonna dan-dan. Ngein sin de teksonna, desa man nen gwibik, "Alap hap dena." Zao zep Alap hap de pelitana nonne gwek- zëno ngatan hap de hli-hlina tuju enkam. Zao hen mejana ki nola gwek- men zao Alap hap de rutina non nebla ine gwekke. ³ Dekon tahan san de teksonna, zëno lilikinni deyol glaing-gling yawalsa zë il nil sone gwek. Teksonna desa man nen gwibik, "Alap zëre en tangan hap dena." ⁴ Zëwe emaskam de kalsna hen ki- men zëwe irase dawem nabare te kili tru dasik gwek. Alap mo zi niban de ol ziaha-en gun petina hen zëwe nonne gwek. Zen tekam de syal gwibinni, hwëna emaskam zë ma-makan dabik- hëndep kitak. Petina in mo olk, zëwe emaskam de botola ki- men zëwe orep de tembanena mannana bitü dakke, tembanena mensa Alap Israel hap Mesir kon de sek gwe zannak owaskam gol gwizimkike. Harun Bak mo dutena hen zëwe- men zen owaskam mas gwekke. Kaso hlang darena, men zëwe Alap Musa Bak hap dare taha-tapkam de titi tabin ola insa ale gulbluka, zen hen zëwe nola gwek. ⁵ Petina insa dikim mat gulsun hup dena, zen emas enkam syal neibik. Hen zëwe emaskam de syal gwizimdin Alap mo dam taha nakore zi makare daresa zaun noso inek- si ala er sosuzimdin nika. Zëno nik mo si alana petina insa kim tahan nakon il-il soneka, sap zen

man peti mat gulsunnu insa enlala nei gwibik, “Sapi-kambing kal de zëwe lwankam, zen dekam Alap nëno mae mo karek-karekna tap gulsuk gwizimmira, hen Alap nësa dekon golëlowehe gwe'ara.” Hwëna desa de tingan srip gulsun hup, ki sa tangan blal gwer.

⁶ Alap hap de tenda gola insa kim syal gwibinkim su nul sonek, dekam zep Alap hap de kire-kirena insa kang dazak. Zen dekam zep hen nonol teksonna iwe Alap mo golak de syal tan zini, sap bose bete-tek wenyä, bitï gwe-gwezak-Musa mo titï tabin ola insa dikim syal gwe-gwibin hipye. ⁷ Hwëna tahan san de teksonnak, zëwe Alap mo golak de teipsïn tangan en nik tïl gweka. Aha-ere tahunkam aha-rok'nen zë tïl gweka. Hwëna zen hen sapi-kambing kal srëmkam bëjen zao tïn. Kala in desa Alap hap goltrë gweblaka, nonol zëre mo kareksa dikim ngan gulsublun hap denaka goltrë gweblaka, zao hwëna tïngare Israel zi mo karek-kareksa dikim ngan gulsuzimdin hip denaka- tame gun srëmkam mensa syal nei gwibikke. * ⁸ Zen in zep dekam Alap mo Enhona anakan goltreizimki, “Tenda gola in de nama lwa gwe'ak, ki totore zini molya Alap zëre hon yäing gwe-gwek.”

⁹ Zen zep angkam de wenyä nëbe mae hap olk san de enlalana anakan lwazim'in: Kire-kiresa hen sapi-kambing maesa de Alap hap kap ta gweblanna, zen waba hap. Sap zen bëjen zini

---

* **9:7** 9:7 Alap mo golak de teipsïn tangan zini in mo syal hap dena, emki Im 16nak hlaun. Tame gun srëmkam de karek gonna, zëno srip gulsunnu emki Ibr. 5:2 mo otde alenak hlaun.

in mo enhona ngan tasän. ¹⁰ Sap kirekam de syala in, zen tim en hap dena. Enhonak hom hata gwek. Sap syala in dekam anakan nol gwek:

kire enkam de tembane tan hap dena,

kire enkam de otdebin hip dena,

hen kire enkam de timsi ngan gulsun hup dena.

Hwëna desa Alap etan de zi niban olsa ziaha-en gun srëm ennak dep ki golzimki.

Mae hap de ol: Kristus Zen Alap mo zi niban de ol ziaha-en gun ësena insa de sul sonen hap hata zaka.

¹¹ Zen zep Kristus hata zaka- Alap mo zi niban de ol ziaha-en gun ësena insa dikim nëbe mae hap syal gwibir-zimdin hip. Hen Zen zëre mo syala in kon zep gwë'ara- nëbe mae hap de Alap mo golak de teipsinni. Zen kim tin nikon etan ngaya gweka, dekam zep ngatan zi mo langnak de Alap zëre hap de tenda golak til halka. Zëwe de Alap mo gola in, zen eiwa tangaran wenya zen. Zen zi mo syal gwibin nika hom. ¹² Kristus Zen aha-rok'nen tangan tilki- Alap zëre en tangan hap de teksonna iweye. In kim tilki, Zen sapi-kambing kalsa hom gol halka. Zen hwëna zëre mo kal en naban goltilki. Zen dekam zep nësa kitak hëndep denaban dowal mo kigi mo irik gin nikon gwiswe soneka- Alap mo hlil irin zinik dikim nësa golëbiti gwen hapye. Dekam etan hyanak molya ba maena kire hap goltilki.

¹³ Men zen titi tabin ola insa ngip nul gwenan, desa man enlala neibirida gwenan, "Zen Alap

mo nwenak kun naban.” Zep nonol ol ziaha-en gun hup de syala in san kim ang ta gwenan, dekam sapi-kambing kalkam blis dibirida gwenan, ahaksa sapi tru ta seblan sonsa ho naban siri nul gwenan- dekam de blis tibirida gwen hapye. Hwëna kirekam kim tim ennak blis dibirida gwenan, dekam zep enlala neibirida gwenan, “Angkam mese Alap mo nwenak ngan lasibirin.”* ¹⁴ Hwëna angkam karek gol gwen srëm Zini Kristus Zen mes Alap mo Enho mo ssonkam Zënaka domba makan zerguku. Zep nen an Kristus zëre mo kalkam de blis tibiridan wenyä zen. Zep nen an zen tangan- dawemkam de ngan tasibin wenyaye! Sap nësa tim en nakon hom ngan tasibirki. Hwëna enho naban hëndep nësa ngan tasibirki. Zen in zep nen angkam Ngaya Zini Alapsa esa enho aha-erekam ang ë gweblal, sap Zen mes nësa alal gulku- waba hap de syala konye.

¹⁵ Zen in zep Kristus angkam nësa Alap osan dep zon guluda gwe'ara, sap Zen Zen Alap mo zi niban de ol ziaha-en gunnu insa nëbe mae hap syal gwibir-zimki. Zep Zen mae hap angkam syal gwe-gwe'ara: Alap mensa kwang guludaka, zen dikim hëndep de lowehe gwen hap denaka gul irin hip- mensa Alap Zëna gu-gubiridakake. Zen kitak mae hap ki lwa'an: Sap Kristus kim tülkï, Zen dekam nësa kitak nëre mae mo ngip gul gwen nakon gwiswe soneka- nen kim sap nonol ol ziaha-en gun syala insa alp ei gwibikye.

¹⁶ Sap insa Kristus tïnkïm nëbe mae hap syal gwibir-zimki, zen san de zi de tïnkïm walas

---

* 9:13 9:13 Bil. 19

zikip kire-kiresa hli tan dazimdin makan. Zini kim kire hap walas zeban ola niaha-en gul gwenan, zën de nama tin srëmnak walas zem in na-en bëjen kire-kirena insa lop tan- bi zik de nama gwënnakye. ¹⁷ Sap ol ziaha-en gunnu in, zen zën de tinnik de kirekam syal gwibin. Zën de nama gwënnak bëjen. ¹⁸ Alap mo zi niban de ol ziaha-en gun darena in zep hen kirekam lwa'an, zen diki tñkim de kal wet sonnak de syal gwibin. Nonol ol ziaha-en gunnu, zen otweran blom tabir-blin mo kalsa. Hwëna angkam de wanya, zen Kristus mo kalkam dena.

¹⁹ Alap mo nonol zi niban de ol ziaha-en gun syala insa kim kon neisibir hanak, zen zep hen kirekam lwak. Dekam Musa Bak man Israelsa tagal gulsuku, zao zep titi tabin ola insa kitak tonbiridaka. Ki zep sapi-kambing kalkam Alap mo titi tabin ola bare bukuna insa blis tibirki, hen Israelsa blis tibiridaka. Zen ho naban kala ban siri gulku- dekam de blis tibiridan hapye, Alap men kirekam gublukake. Daingkling ala makare naka domba ala kal-kalkam huleka, desa zep os gul ine gweka- dekam de blis tibiridan hapye. † ²⁰ Zen anakare ola ban blis tibirida gwe'anka,

“Kala an zen Alap mo nëban mae de ol ziaha-en gunnu insa eiwa gu'un- nen dikim desan en ang ta gwen hap.”*

²¹ Ki zep hen kala inkam Alap hap de tenda gola insa blis tibirki, hen zëwe de kirekam-kirekamna men dekam Alap hap de syala nol

---

† **9:19** 9:19 Daingkling ala makare naka, zen te bosena hisopkam ale nuk. * **9:20** 9:20 Kel. 24:6-8

gwek, desa kitak blis tiblan daka. ²² Sap epba titi tabin ola insa kim syal nei gwibik, dekam Alap mo golak de syal hap de kolho maena man hen blis diblanda gwek- dekam de Alap mo nwenak engan gwehen hap. Sap kal de wet son srëmkam, zi mo karek-karekna bëjen ngan gulsuzimdin. ²³⁻²⁴ Zep Musa kitak de Alap hap de syal hap de kirekam-kirekamna insa kire hap blis tiblan daka, hwëna kire-kirena in sap okama ennak dep dena. Hwëna ngatan zi mo langnak de Alap mo golak de kire-kirena, desa bëjen sapi-kambing kalkam blis tiblandan. Desa diki Alap zëre mo Domba Tane mo kalkam de blis tiblandan. Zep Kristus Zen zi mo Alap hap de gol syal gwibir-blinnak hom tilki- au-au makan men zen lwa gwekke. Zen hwëna ngatan zi mo langnak eiwa de tangan wenyak tilki. Zen nama zao gwë gwe'ara- dekon de nësa Bian osan dep mas gwibirida gwen hap.

²⁵ Hwëna okamanak de Alap mo golak de teipsin zini, zen tahun jamkam aha-rok'nen til gwenda- teksonna mensa nen gwibirin, "Alap zëre en tangan hap dena." Zen zëre mo kalsa hom goltil gwenda. Zen otweran kalsa. Hwëna Kristus hup hom dakastilbli'an- etan-etankam de zëre mo timsi golgu gwen hapye, dekam de etan-etankam zëre mo kalsa Alap mo golak goltil gwen hap. ²⁶ Kirekam de lwananam, ki nonol lonesen nakon maka Kristussu tahun jamkam te-lidak sonnak makan dain gwek. Zen hwëna aha-rok'nen hata zaka- okamana an mo aumwa hap de yaklana men zen angkam lwa zahe'anke, dekam de domba makan de tan hap Zënaka

zergun hup, tǐngare nēno mae mo karek-kareksa dikim ngan gulsuzimdin hip.

²⁷ Sap Alap mes tǐngare zini nēsa anakan gubiridaka, “Zen aha-rok'nen sa juwe gwer, ki asa hwēna klis gul.” ²⁸ Kristus in zep aha-rok'nen tǐlki- dekam de zi trana nēno mae mo karek-kareksa wei yun hup. Hwēna Zen sa etan lwahal zala. Zen dekam zi mo karek-kareksa de wei yun hup molya hata zaka. Hwēna men zen nēs gwebla'anke, desa dikim hēndep de lowehe gwen hap de lang san kwang guludahan hap sa hata zala.

10

¹ Zep Musa mo tǐti tabin ol hap de syala, zen san de au-auna men kiye. Hwēna zen dekam de enlala gwibin hip, “Eiwa de tangan wenya sa hatal.” Dekam kim tahun jamkam otweranna Alap hap sap tru dasik gweblanan, hwēna dekam enho nakon hom ēngan gwehe gwenan. ² Tǐti tabin ola insa de syal gwibinkim de enho nakon ēngan gwe henanam, ki maka otweransa de tru tasik gweblanna insa nolzausuk. Dekam de anakan neisbirinam, “Ēe mes tanganē ēngan gwehek,” ki zēno mae mo kareksa de gonnak de enlala dowe hananna maka tap gwizimki. ³ Otweranna man ki sap tahun jamkam tru dasik gwek, hwēna dekam zēre mae mo kareksa de gonnak de enlala dowe hananna hom mae tap gwe-gwizimki. Sap kirekam insa syal neibir tine gwek, hwēna zēre mae mo enhonak dekam zep

anakare enlalana hata gwizimki, “Ano karek-karekna nama Bian mo nwenak lwa'an.” ⁴ Sap sapi-kambing kalkam toton bëjen zi mo karek-karekna ngan gulsuzimdin.

⁵ Zep Kristus kim okamanak hata zaka Zen anakan Alapsa gubluka,
“Em home otweran tru tasik gweblansa dwam gwibi'ira,

hwëna Em mese ano timsi hohle gulku.

⁶ Otweransa de ebe hap tru tasik gweblan hap Em home sam gwesik gwibirki-dekam de zi mo karek-kareksa ngan gulsuzimdin hipye.

⁷ Bian Alap, Èe in zebë Emsa gublu'an,
‘Èe mesë angkam okamanak hatanan-eno dwam gwibinsi dikim sul sonen hapye, men kirekam ere mo olak abe hap dena lwakke.’ ”*

⁸ Zep Kristus eiwa Musa mo titi tabin ola tahan san gwei gubir kinika- Alapsa kim anakan gublukaye,

“Em home otweran tru tasik gweblan hap dwam gwe'ara hen home sam gwesik gwibirki.” Hwëna otweran tru tasik gweblan hap dena in Musa mo olak kirekam am lwak. ⁹ Hwëna anakan etan mas gulbluka,

“Èe mesë angkam okamanak hatanan-eno dwam gwibinsi dikim sul sonen hapye.” Kirekam de gublunna in, zen man nwe-mase gwek: Kristus Alap mo ëpba zi niban de ol ziaha-en gunnu insa tahan san gwei gubir kinika-

---

* **10:7** 10:7 Mzm. 40:7-9

dekam de Bian zëre mo dwam gwibin tangan wenyaka zaun gun hup. ¹⁰ Zep nëbe mae hap de Alap mo dwam gwibinni, zen a kirekam moye: Nen de aha-rok'nen hëndep nëre mae mo karek-karek nakon ëngan gwehen hap. Sap Kristus hen aha-rok'nen zëre mo timni domba makan golguku, hen Zen molya etan kirekam gwëka.

¹¹ Alap mo golak de syal ta gwen wenyä in kim nonol ol ziaha-en gunnu insa syal nei gwibirin, zen mwin-mwankam zi mo otweran kap gulhal zanna waba hap Alap hap de kalsnak tru dasik tine gwenan. Hwëna dekam hom zini anakan neis gwibirin, “Ano karek-karekna mes ngan gwe henan.” ¹² Hwëna Kristus Zen domba makan aha-rok'nen te-lidak sonnäk tïlki- dekam de hëndep denaban nëno mae mo karek-kareksa ngan gulsuzimdin hipye. Kirekam kim nëbe mae hap de Alap mo golak de Teipsin Zini in syal gwibirsiki, Zëna dekam zep Alap mo dam taha nakon nikinki. ¹³ Zen angkam nama dekon eissï'ira- hëndep Alap de tïngare zëno jal zisi zëno tana ïltikïnnik sisik gul irinnik dep. ¹⁴ Zep Zen kim domba makan aha-rok'nen tïlki, Zen dekam tangan zep hëndep denaban karek-karek nakon nësa ngan tasibirki- tïngan men desa Alap osan dep zon guluda'araye.

¹⁵ Alap zëre mo Enhona hen man eiwa gu'ura, Zen zep anakan guku,

¹⁶ “Ngein sin insa etan ola ziaha-en gu'uk,

Ëe asa zëno mae mo enhonak titi tabin ol ësena ale gulzim.

Zen zep sa desan en aha-ere enlalakam ang ta gwer.”

17 Zen dekam hen anakan mas gulku,
 “Èe asa zëno mae mo karek-karekna tap gul-
 suzim.
 Dekam molyë etan zëno mae mo karekna enlala
 gwe-gwibik.”*

18 Zep nëno mae mo karek-karekna insa mes
 kītak Bian Alap hēndep denaban eititi gwibirki,
 zep nen angkam home ēdwam gwe-gwe'an- ba
 maesa de etan zēbe hap tru tasik gweblan hapye.

*Mae hap de ol: Nen Bian ensa dawemkam
 taīblīblan.*

¹⁹⁻²⁰ Zen in zep, aya-wal oso-wal, Yesus in
 kim domba makan te-lidak sonnāk tīlki, nen
 dekam zebe aīrīn srēmka Alap hap nēre mae
 mo abena yaīng il gweblanan- zēre en tangan
 hap de teksonnakyē. Zep Yesus mes ora ēsena
 nēbe mae hap sal tazimki- hēndep dikim ēngaya
 gwen hap de ora naye. Sap in kim zēre mo
 kala ban Alap zēre en tangan hap de teksonnāk
 goltīlki, Zen dekam zep deyol glaīng-glēngkim de
 līlikinnī insa talusuku. Zep nen angkam Yesussu
 de ang gweblankam zebe Alap onak yaīng gwe-
 gwenan, sap zēno timni zen san de nēbe mae
 hap de līlikinnī kiye.* ²¹ Zep angkam nēbe
 mae hap Alap mo golak teipsīnkīm Yesus Zēn
 gwē'ara. ²² Zen in zep, nen Alap hon yaīng
 gwe-gwen, sap nen ema tīngare enho naban
 Kristus en hon ēyaīng gwe kīnī gwe'an. Sap
 nēsa mes Kristus zēre mo kalkam blīs tībīridaka,
 hen tim niban enho naban mes ho lalakkam
 nēsa ngan tasibirki. Zep angkam nëno mae

---

* **10:17** 10:17 Yer. 31:33-34; Ibr. 8:10-12 * **10:19-20** 10:19-20
 Ibr. 4:16

mo enho nakon anakare enlalana hom wet so gwenan, “Ano karek-karekna nama Bian mo nwenak lwa'an.” ²³ Zep nen anakare enlala naban nen tatem ëzauk gwen, “Alap zëre mo nësa de gu-gubiridanna Zen sa hëndep kirekam nëbe mae hap golzimdi, sap Alap Zen taïbliëlan tanganna.” Sap nen kirekame aha zi hon ëkira gwe-gwenan, zen in zep nëna hen zëwe en nen tatem ëzaun.

²⁴ Zen in zep nen enlala naban lowehe gwen- ekakim nënaka titi la gwibik, nënaka de kwasang gwibirida gwen hap dena kim, hen dawemsa de tïngare zi hip gol gwizimdin hip dena kim. ²⁵ Hen Kristen zi de tagal gwennak de ang gwen hap bahem baes ta gwen- men kirekam ahakon ëgwë gwenanye. Hwëna nen nen nënaka titi ta gwibin, hen kareksa de gon hap nen nënaka jalse gwibirida gwen, sap Bian de hatan hap de yaklana angkam man tangan golek de gwe'an.

²⁶ Zen in zep, nen nënaka dawemkam titi ta gwibin. Sap nen mese eiwa de orana dam lasik. Hwëna kire nike eirim kareksa ol gwe'ak, dekam etan nara molya nëno mae mo karekna insa ngan gulsuku. ²⁷ Hwëna kire nike kirekam ëgwë'ak, dekam aha-en tangan nëbe mae hap lwazim'in: Zen sërkam de syauk bla sal-salak de ëtaïëlin hap dena- men zëwe sa Alap zëre mo jal zini yal gul serake, desa de aïrïn niban ësëblan hap dena. ²⁸ Emki sap ëenlala gwen: Musa kim irik gïlki, dekam ahanik de zëre mo titi tabin ol san ang gwen hap baes gwenkam, desa man damera gwëk. Zi de dan ahaksa

dan-ahan anakan ëkira gwenkam, “Zini in eiwa mes kirekam karek gweka,” kirena man damera gwek. Dekam kire zisi hom kwasang neibirida gwek. ²⁹ Sap kirekam insa orep neibirida gwek, zen in zep men zen angkam Alap mo Tanena ansa tanakam nyauk gwebla'an, zëbe mae hap banakan sa lwazim? Sap zëno kala mes desa dikim ngan tasibin hip hlëwehek. Hwëna kire zini Yesus mo kala insa asyas makan enlala nei gwibirin. Zep zen hen Alap mo zi niban de ol ziaha-en gun ësena in san de ang tan hap man baes ta'an. Zep hen Alap mo Enhona man lamang da gwenan, hwëna Zen sap diki Dekon Alap mo kwasang-kwasangna tame nul gwenan. ³⁰ Zep kire zi hip, karek tangankam sa lwazim. Sap nen ema Alapsa tame la'an- men Zen anakan gukuye,

“Kareksa de syal gwe-gwibin wenya zen Aen asa desa karek tabir.

Ëe asa zëno mae mo syal eini zëbe mae hap golzim.”

Zao hen man mas gulku,

“Ëe asa ëre mo hlil irin zisi klis gul.”*

³¹ Zep nen bap nen Alap mo Tanena tanakam zauk gweblan, sap nen de Ngaya Zini Alap zëre mo jalsa goltowenkam, zen aïri gwibin tangan wenya zen.

³² Bahem ëeititi gwe-gwen- em kim nonol Kristussu eirink hen zëno ngatanna hla kukke. Emsa dekam man aha zi sërkam karek da gwibik, hwëna em zao ene ki tatem ëzauk gwek. ³³ Emsa

---

* **10:30** 10:30 Ul. 32:35-36

dekam zi nwenak swrë da gwibik hen dangole gwibik. Hen ahasa kim kirekam neibirida gwek, hwëna em ema desa airin srëmkam mas eibirida gwek. ³⁴ Emsa kim ahakon bwinak yal nulne gwek, em hwëna ahakore wenya embwan hap gosae labirida gwek. Kristus hup de jal hap kim eno mae mo kire-kirena kitak alal da gwek, em hwëna ema ëisrip-sri gwe-gwek. Sap em ema dekam ëenlala gwe-gwek, “Ëe asa ngein sin dawem tangan wenyaka goltower- hëndep de lwa gwen hap denaka.”

³⁵ Zen in zep, men kire enkame Yesussu de yaing gwebla kinï gwennak tatem ëzauk gwek, zen kire enkam emki hëndep lowehe gwen. Ki dekam Alap onakon dawemna mam tangan naka esa ulin. ³⁶ Zep kire enkam em tatem ëzauk gwen, sap zen dekam esa Alap mo ebe mae hap de dwam gwibir-zimdinni su kul sone gwer. Hëndep zep esa zëre onakon ulin- men zep emsa gu-gubirida gukuye. ³⁷ Sap Alap mo olak man lwak,

“Zini men Desae kara ë gweblanan, Zen naba tangankam sa hata zala.

Zen molya zëre mo hatan hap de yaklana esek gulku.

³⁸ Zini men zen ano nwenak ëdakastil gwenan, zen Asa de taibliblan en nakon sa ki ëngaya gwer.

Hwëna Asa de taibliblan wenya men zen Asa hli da'ak,

Ëe hen asa desa tahansa gweisibiridal.”*

---

* **10:38** 10:38 Hab. 2:3-4

³⁹ Hwëna nen molye Biansa hli lak- juwen ora san de etan lwan dahan hapye. Sap nen an zen- tatetekam de Biansa taïbliBlan wenyä, hen hëndep de ëngaya gwen hap de wenyaye.

11

Mae hap de ol: Men zen Alapsa orep dawemkam daïbliBlak, nen hen zëno mae mo kim nen lowehe gwen.

¹ Alapsa de taïbliBlanna, zen anakan de enho nakon taïbliBlankam, "Mensa Alap asa gubluka, zen eiwa kirekam sa ki lwal." Zen sap nwekam de hlaun srëmkam de kirekam taïbliBlan. ² Sap orep de zini zen kirekam Alapsa daïbli gweblak, zen zep Alap anakan sam gwesibiridaka, "Zen ëre mo nwenak ëdakasti'in."

³ Alapsa de taïbliBlankam zen dekame anakan tame ul gwenan, "Okamana an Alap ol-gun enkam yang gulsuku." Zep men desae nwekam hla kul gwe'an, Zen nwekam de hlaul gwen kirekire nakon hom yang gulsuku.*

⁴ Habel Bak zen Alap hap zëre mo taïbliBlansa goltrëblaka- in kim dombana tru ta seblakaye. Hwëna Kaen zen hom Habel mo kim Alapsa taïbliBlaka, zep zëno kim syal gwe srëm gweka. Habel ensa zep anakan gubluka, "Zen ano nwenak man dakasti'ira." Hen Zen zep zëno en mo syala insa sam gwesibir-blika. Habel zen sap orep mes tilki, hwëna zëno Alapsa de

---

* **11:3** 11:3 Kej. 1:1; Mzm. 33:6; 33:9; Yoh. 1:3

taïblißlanna in nëbe mae hap ërak makan nama lwazim'in.*

⁵ Hanok Bak zen hen kirekam Alapsa taïblißlaka, zep tïn srëmnak Alap ngatan zi mo lang san dep zer ine halka. Zep Alap mo olak zëbe hap dena anakan lwak,

“Zen mumuk ennak aya gweka, sap desa Alap zer ine halka.”

Mae hap ki lwak: Sap zer inehan srëmnak Alap man desa sam gwesik gweblaka.* ⁶ Zen zep dam gwesinïn: Zini bëjen Alap mo nwenak sam gwesin- Zënaka de taïblißlan srëmkamye. Zep zini men zen Alap osan dep ëdwam gwe-gwe'an, zen diki nonol Alapsa zen anakan taïblißlan, “Zen eiwa ki gwë'ara,” hen anakan zen taïblißlan, “Ëyë Desa tïngare enho naban të gwebla'ak, Zen sa abe hap dawemsa gol gweblala.”

⁷ Nuh Bak hen Alapsa taïblißlaka, zep bulu insa syal gwibirki- dekam de we wal walas zeban golëngaya gwen hapye. Hwëna kirekam de owasna hom sap menkam hla nuk. Hwëna Nuh Alapsa betek gweblaka, zep zëre mo ol en san ang gweka. Hwëna zëre mo Alapsa de taïblißlanna in kon zep sap taïblißlan srëm wanya kip anakan goltrei gwizimki, “Em in kareksae ol gwenan.” Zen taïblißlanna in kon zep Alap mo nwenak dakastilki.*

⁸ Abraham Bak hen kirekam Alapsa taïblißlaka, zep zëno ol san ang gweka. Alap dekam man gubluka,

---

* **11:4** 11:4 Kej. 4:3-10 * **11:5** 11:5 Kej. 5:21-24 * **11:7** 11:7 Kej. 6:13-22

“Emki ere mo langna insa hli yun. Dekam song gwe- langna men desaë ebe hap golbla'ak, zëwe dep.”

Abraham dekam man taïbli-blaka, zep totoresa tawa srëmkam song gweka.* ⁹ Kim hataka, langna men zao dep Alap gu-gubluka, dekon hen nama taïbli-blaka. Zen zep zëwe zi mo langnak tenda golak gwë nasen gweka. Isak ne Yakob ne zen hen kirekam ë gweka, sap Alap hen desa kirekam gu-guzimki- men kirekam Abrahamsa gu-gublukake.* ¹⁰ Abraham kirekam zë gwë nasen gweka, sap zen dekam ngein sin dep dena kip anakan taïbli-blaka, “Ëe asa hëndep de ë sam-samnak hatal- men desa Alap Zëna syal gweblakaye.”

¹¹ Zen man hen Alapsa taïbli-blaka, zep hëndep walas gweka. Zen sap mes bogol gweka, hen we zem Sara hom walas gwe-gwek. Hwëna Abraham anakan Alapsa taïbli-blaka, “Mensa asa walas wë lan hap gu-guzimki, zen hëndep kirekam sa ki abe nikip syal gwibir-zimdi.”*

¹² Zëno timni man sap tïn makan lwabla'ak, hwëna zi ausuna Israel zen zëbon onakon ki beya gwe song gwek- men kirekam Alap hamal hap gu-gublukake,

“Ebon onakon sa zini beya gwe song gwer- san de nglinak de keisni kiye, ahaksa hi alpnak de hisglimni kiye.”*

¹³ Orep de zini in, zen sap man Alapsa daïbli gweblak, hwëna Alap mo gu-gubiridanna insa

* **11:8** 11:8 Kej. 12:1-5 * **11:9** 11:9 Kej. 35:27 * **11:11** 11:11

Kej. 18:11-14; 21:2 * **11:12** 11:12 Kej. 15:5; 22:17; 32:12

de sowe henkam gul irin srëmnak juwe gwek. Zen langanak de basa kara gun makan kara nul gwek, hwëna zep en ki ëisrip-sri gwe-gwek- san de zao de lowe henna kiye. Zep anakan hen ëgu gwek, “Ëe an okamanak awe bohëkamë ki lowe he'an- san de aha zi mo langnak de lowe henna kiye.”* ¹⁴ Men zen kirekam ëgu gwe'an, zëno mae mo enlalana zep man lwa gwizim'ira, “Nen ema aha langsa lei gwibi'in- desa de hëndep denaban bi gwibin hip.” ¹⁵ Orep de auyan-azana in, langna mensa hli nuk, desa hom enlala nei gwibik. Sap kirekam de lwananam, dekam maka etan desan dep lwan dahak. ¹⁶ Hwëna zen dekam aha lang sam-samsa enlala nei gwibik-ngatan zi mo langnak de wenyaka. Zep Alap hom saher gwibirida gweka- zini in kim “ano mae mo Alap”kam nen gweblakye. Sap Zen mes eiwa zëbe mae hap ë sam-samna insa hamal tazimki.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham hen zëre mo Alapsa de taïbliblansa goltrëblaka, zep tane aha-ere zem Isaksa sap Alap hap zip sobla'anka. Alap man sap dekam zëno eisi anakan akasibir-bli'anka, “Zen san ha eiwa tangankam Asa taïblibla'ara?” Hwëna sap mes Alap Abrahamsa anakan gu-gubluka,

“Eno walasna an, Isak, zen zëbon onakon sa eno auyan-azana näitbir song gwer.”

Hwëna sap mes kirekam gu-gubluka, hwëna Abraham man hohle gwe'anka- tane aha-ere zem insa de Alap hap zip soblan hapye.* ¹⁹ Sap

---

* **11:13** 11:13 Kej. 23:4; 1Taw. 29:15; Mzm. 39:13 * **11:17-18** 11:18 Kej. 22:1-14; 21:12

zen man anakan taïbli'anka, “Zen sa ano tanena tïn nïkon etan ngaya tala.” Hwëna dekam kim Alap dombana insa zertrëblaka, desa de hwëna zip son hap, zep dekam tane zem in man nwe-mase gweka- san de tïn nïkon de etan ngaya gwenna kiye.

²⁰ Isak hen Alapsa taïbli'blaka, zep walas dare zem Jakob ne Esau nikip tahana tehazim aneka-anakare hamal hap de ola banye, “Alap sa ngein sin kirekam ebe nikip dawemna gol gwizimdi.”*

²¹ Jakob hen Alapsa taïbli'blaka, zep tïn hïp kim golek de gwe'anka, tane zem Yusup mo walas dare hap tahana tehazim aneka. Ki zep hwëna zëre mo dute topnak de bik dankam lwa inen nakon Alap hap dawemna golblaka.* ²² Yusup hen Alapsa taïbli'blaka. Zep kim tïn hïp golek de gwe'anka, dekam zep zëre korena Israelsa de Mesir kon gwiswe sonen hap de aïsili hli yulzimki. Hen anakan gubiridaka, “An kon de sek gwenkam ano danna bahem awe hli tandan.”*

²³ Musa mo ane-biana, zen hen man Alapsa laïbli'blak. Zen zep Musasa dan-ahare benkam aning la gwëk. Sap zen anakan dam lasik, “Walasna an dawem naka Alap ap zerzimki.” Zen zep anakan aïri srëm gwëk, “Mesir mo teipsin nik sa nësa karek sola.”*

²⁴ Musa Bak hen Alapsa taïbli'blaka, zep mam gwennak anakan enlala gweka, “Asa bap zen

---

* **11:20** 11:20 Kej. 27:27-29; 27:39-40 * **11:21** 11:21 Kej. 47:31-48:20 * **11:22** 11:22 Kej. 50:24-25; Kel. 13:19 * **11:23** 11:23 Kel. 1:22; 2:2

anakan gu gweblan, ‘An Mesirk de teipsin zi mo wenam mo tane.’ ”* ²⁵ Zen hom dekam auhukama ennak dep de dërekna anakan enlala gwibirki, “Ëe anik karek naka gol gwek- zëno dërek naka akakim eis gwibik.” Zen hwëna anakan enlala gweka, “Ëe sap asa Alap mo hlil irin zi niban apdekam karekna zigoltowe gwer.” ²⁶ Zen hen ngein sin denaka anakan enlala gwe-gwibirki, “Alap sa Israelsa de ngaya tabin hip de Zini zer sonera. Zep ëe anik Zini in hap orasa sal tablak, hen sap asa zëno bose hap karekna goltowe gwer.” Musa hom dekam anakan enlala gweka, “Syala ansa anik baes gwibik- ëe akakim Mesir mo kire-kire dawem-dawemna ansa beyakam bi gweblandak.” Zen hwëna Alapsa anakan taibliblaka, “Zen sa ano syal eini lamkam abe hap golblala.”

²⁷⁻²⁸ Hen zen Alapsa taibliblaka, zep Israel mo zi ausu nakore zini gubiridaka- zen de domba kalkam zëre mae mo lilikinsï blis tiblandan hap, Alap mo dam taha nakore jal zi dikim zëno mae mo nonol zi walassa tameran srëm hapye. Yaklana desa “Paska”kam zep nen gwibik. * Mesirk de teipsin zini kim sap jal gweka, Musa hwëna Alapsa taibliblaka, zep Israelsa airin srëmkam dekon golësek gweka. Zen dekam man tatem zauk gweka- san de hla ta gwen srëm Zini

---

* **11:24** 11:24 Kel. 2:10-12   * **11:27-28** 11:27-28 “Paska” mo enlalana “gulumun.” Zen kirekam yaklana insa nen gweblak, sap domba kala insa de zëno mae mo gol lilikinnik hlaunkum, dekam walas tameran hap de Alap mo dam taha nakore zini in man gulmun nura gwe'anka. (Kel. 12:21-51)

Alapsa de ngein sin kara ta gwenna kiye.

²⁹ Israel mo zi ausuna in hen Alapsa daïbli-blak. Zen zep hi bosena Kal-kalasa tablan gwek- san de eik sasa san de sek gwenna kiye. Hwëna Mesir mo jana nabare zini kim sap hina in san nolëtro kîni'ak, zen zao zep kei-king gwek.*

³⁰ Zi ausuna in zen hen Alapsa daïbli-blak, zep tuju yaklakam kim ë yala Yerikosa hatablan hap wale da gwek, hwëna dekam zep zëno mae mo kasokam de kol son yala in owaskam lik gweka.*

³¹ Rahab Bak sap Yerikok de kahalo soston we. Zen hwëna dekam Alapsa taïbli-blak, zep desa nul srëm gwek. Sap zen mes dekam Israel kore otek zi darena teisyaink. Hwëna zëre mo ë nakore zi trana in zen Alapsa de betek gwëblan hap baes tak, desa tîngan en tangan zep damerasik.*

³² Sap kirekam de aïsili beyana, hwëna yak-lana blalaka hom- desa de tîngan emsa aïsîl gwibiridan hapye, ahakon in zen hen Alapsa zëno mae mo kim daïbli gwëblakye, in ki hen Gideon, Barak, Simson, Yefta, Daud, Samuel, hen orep in zen Alap mo ola ayang nulzimmira gwëkye. * ³³ Zen hen Alapsa daïbli gwëblak, zep eijannak ahakon ëyei-yëk gwenda gwëk, hen dam-dam enkam zëre mae mo irik gin langnak de zini irik nîlida gwëk. Zep kire wenyä, Alap mensa Israelsa gu-gubirida gwëka,

---

* **11:29** 11:29 Kel. 14:13-31 * **11:30** 11:30 Yos. 6:12-21

* **11:31** 11:31 Yos. 6:22-25; 2:1-21 * **11:32** 11:32 Hak. 6:11-8:32; 4:6-5:31; 13:2-16:31; 11:1-12:7; 1Sam. 16:1-1Raj. 2:11; 1Sam. 1:1-25:1

zen hen man nulin gwek. Zen zère mae mo Alapsa de taibliblanna in dekam zep singa jal-jal mo mipna owas hap mat dasik gwibir-zimk,*
³⁴ hen syauk hitin yawala dekam tin disik gwek, hen nëbok ngi ben-ben nakon ëlanga gwesik gwek. Zen sap man zënaka anakan neisbirida gwek, “Ëe an sosen naka hom,” hwëna man ki ësoson gwe-gwek. Aha lang nakore zini kim sap napta gwibirzik, hwëna zëno mae mo sosonsa de hlaunkum dekam zep heya-hya gwe-gwek.*
³⁵ We walya hen ahakon Alapsa daibli gweblak. Zep zëno mae mo iyena kim sap juwe gwek, hwëna zëno mae mo Alapsa de yaing gwebla kinin nakon zep etan ëngaya gwe-gwek.*

Hwëna ahakon zëno mae mo Alapsa de taibliblansa srën noltrë gweblak. Sap desa kim Alap hap de jal hap bwinak sesek nulin gwek, zen hom tol wet so gwe-gwek. Sap desa man zë tangolebin niban nenbirida gwek, “Emki ere mae mo Alapsa lamang tan, dekam asa emsa uswe soner.” Hwëna zen man kirekam dep baes tak, sap zen anakan ëenlala gwe-gwek, “Zen sap sa nësa damera gwer, hwëna Alap sa kire hap de dawemna lamkam nëbe mae hap golzimdi- Zen kim de juwen nakon nësa luwen tabi'inkaye.” Zep ki hëndep Alap hap de jal hap karekkam damera gwek. ³⁶ Zep Alapsa de taibliblan jal hap ahakorena lamang da gwibik, hen ben-ben kire-kirekam lek-lek da gwibik. Hen ahakon besi dokotkam de tahalebin nika bwinak sesek nulin

* **11:33** 11:33 Dan. 6:1-27 * **11:34** 11:34 Dan. 3:23-27 * **11:35** 11:35 1Raj. 17:17-24; 2Raj. 4:18-37

gwek.* ³⁷ Ahakon kasokam tok hap niribirida gwek. Ahakon ngaya naka gergajikam blom da gwibik, hen ahakon nebokkam blom da gwibik. Zen tahalha tol hap domba-kambing sop nakore tayalbin pakeansa alala da gwek. Tembane hap hen man tangan etahalha gwe-gwek, sap desa karekkam jap nul sonenda gwek.* ³⁸ Kire wanya, zen hendep de langnak de lowehen hap denaka enlala nei gwibik, zep zebe mae hap hom dakastilzimk- auhu-kamanak de lowehe gwen hapye. Zen zep al ta nasen gwek- sap zi srēm lang san, hen kwatap-kwatap san, hen kaso-hul kaso-hul san, hen kama hul mae san sap ani-ning gwenda gwek.

³⁹ Zen kitak zere mae mo Alapsa de taibliblansa kirekam noltrē gweblak, dekam zep tangan Alap sam gwesibiridaka. Hwēna zen hom mae okamanak awe noltowek- Alap mensa dawemsa de golzimdin hip gu-gubirida gwekaye. ⁴⁰ Sap Alap mo dawem golzimdin hip de kalangna in, zen zebe mae en hap hom. Zen hwēna kitak neban mae dep. Zep zen molya nonol zē-en Alap mo gu-gubiridanna insa kitak nulink- nen de zēwe hen yaing gwen srēmnyake. Nen kime zē hen yaing gwe'ak, zen diki dekam esa sērkam de dawem tangan wanya insa apdenak ulin.

12

Hlu-hluk gwenkam de Yesus osan edam

---

* **11:36** 11:36 1Raj. 22:26-27; 2Taw. 18:25-26; Yer. 20:2; 37:15; 38:6 * **11:37** 11:37 2Taw. 24:21

gwesikhan hap de ol:

¹ Zen in zep, Alapsa de taïbliëlan wenya in zen orep juwe gwëk, zen angkam nësa neisbirida gwe'an, hen nësa man kara tabin niban wale da gwibi'in- anakare enlala naban, "Nabakam yaing gwezak." Zen in zep, nen diki dohon-hon kire-kirena nen kitak tatansin- jahalha enkam eka hlu-hluk gwëk, ngein sin dep dena in sa dikim dokwak gun hupye. Nonol tangan nëre mae mo karek-karekna nen tatansin, sap zen zen nëno mae mo danna hëre gwenan. Sap enlala tatetekam de desan dep hlu-hluk gwen hap de orana, Alap mes nëbe mae hap hamal tazimki. ² Hlu-hluk gwenkam diki Yesus en osan nen ëdam gwesikhan. Sap Kristen zini nëno mae mo taïbliëbin hip dena, Yesus mes ora makan sal ta guku, hen nëbe mae hap de ërak tanganna, Zen Yesus Zëna. Sap Zen mes zëre mo Alapsa de taïbliëlan nakon enlala tatete naban karekna goltoweka- te-lidak sonnak kim makan da inkke. Zen hom dekam anakan enlala gwëka, "Te-lidak sonnak de tinnë, zen saherak Asa nën ne'an." Sap Zen dekam ngein sin dep dena in sa, isrip-sri gwibin tangan wenya, kara gu'unka. In zep hëndep angkam Alap zëre mo dam taha nakon teipsinkim nikin'ira. ³ Emki Yesussu enlala gwe-gweblan- Zen kim nëbe mae hap karek yala in sa enlala tatete naban goltowekake, karek gol gwen zini in kim sërkam karek dakke. Kirekam de Yesussu enlala gwe-gweblankam, ki em molye na-en ësin gwe hana gwëk, hen enlalana molye ëdowe hana gwëk. ⁴ Sap kareksa de gol gwen srëm hap de eijannak iwe, em home mae juwen

hap äalp gwesi'in.

Mae hap de ol: Bian man zëre mo walas tangan mo kim nësa oto tasik gwibirida.

⁵ Hen Bian Alap mo ola bahem ëeititi gwibinmen kim nëno mae mo enhosa de tatete tazimdin hip “ano walas”kam nësa gubiridakaye. Zen dekam anakan nësa gubiridaka,

“Ano walas, bahem Asa salsik gweblan-

Ëe de emsa oto tasik gwibinnik.

Hen bahem enlalana ëdowe hana gwen-

Ëe de emsa jalse gwibirida gwennakye.

⁶ Sap mensaë kwasang gwibirida gwenan,

Ëe desa ama oto tasik gwibirin.

Hen mensaë anakan enlala gwibirida gwenan,

‘Zen ano walas,’

desa ama lek-lek ta gwibirin.”*

⁷ Zep emsa de Bian oto tasibinni, zen zao en emki enlala tatetekam ëzauk gwen- anakare enlala naban, “Sap sa Bian kirekam asa oto tasili, sap okamanak de zini hen kirekam walas zemka oto dasik gwibirin.” ⁸ Emsa de oto tasik gwen srëmkam, dekam de dam gulsun,

“Ëe an zëno walassa hom.” Sap walas tangan zemka Zen bëjen nwe enkam kara tabin. ⁹ Nen ema nëre mae mo auhu-kamanak de biansa blikip eisibirida gwek- zen kim nësa oto dasik gwibikye.

Zen hen kirekam nen nëre mae mo ngatan zi mo langnak de Biansa aha-ere enlalakam nësa de oto tasik gwibinnik blikip gwesik gweblan, sap zen dekam esa ëngaya

* **12:6** 12:6 Ayb. 5:17; Ams. 3:11-12

gwer. ¹⁰ Nère mae mo auhu-kamanak de bianna, zen holokam hom nësa oto dasik gwibirin- zen kim sap zère mae mo enlalakam nësa kirekam neibirida gwenanye. Hwëna Alap Zen nësa de mas gwibiridan hap kirekam oto tasik gwibirida-dekam de zère onak enlala lalak nik lowehe gwen hap, Zëna men kire nik gwë gwendake.

¹¹ Hwëna eiwa, Bian mo nësa de oto tasibinni insa kim oltowe gwenan, desa enlala dowe hanankame eis gwibirin. Dekam nen home ësrip-sri gwe-gwenan. Hwëna men nara dekam zère mo gwënsa Alap mo dwam gwibin sin li yul sonenkam, zen dekam sa anakan eisbiri, “Eiwa, ëe an Alap mo taha terenakë gwë gwe'an. Zën ki asa kirekam oto tasik- ëe dikim dam-dam enkam gwë gwen hapye.”

¹² Zen in zep, eno mae mo tahana in zen ësinsin gwe-gwe'an em sosen tabin, hen danna men zen ëyal-yal gwe-gwe'an emki tatete tabin. ¹³ Ere mae hap de orana dam-dam lasik. Dekam in zen zi lek makarena ebon mae onak lowehe gwe'an, zen desan sa dawemkam sek gwer, hëndep ësoson gwe song gwer.*

Alapsa de hli tan srëm hap de ol:

¹⁴ Emki dawemkam ëalp gwe-gwen- dekam de tingare zi niban enlala sësekkam lowehe gwen hap. Hen enho lalak enkam de lowehe gwen hap emki ëalp gwe-gwen. Sap lalakkam de lowehe gwen srëmkam, em bëjen em Bian onak yaïng gwen. ¹⁵ Dawem! Ebon mae onakon mana ahanik Alap mo kwasang-kwasang nakon

---

* **12:13** 12:13 Ams. 4:25-27

wet sonanka. Ki hwëna zëbon onakon sa zi beyanak Alapsa de taïbliëlan srëm hap de enlala ing gwe hebiridala- san de hëp nabare hosa de golzimdin makan. Dekam hwëna beya nik sa Alap mo nwenak ëkun gwer. ¹⁶ Ebon mae onakon bap zen aha maena kahalonak zaran. Hen em bahem Esau Bak mo kim lowehe gwen, sap zen Alapsa eititi gweblaka. Zen sap nonol walaskam gwëka, zep zen maka bi zik de tinkim zëno bi gwibin kire-kirena kitak bi gweblan daka. Hwëna zen aha-ere tembane piring en hap lirak gulku. ¹⁷ Zen kim sap hyanak bi zik de aumwa hap tahasa tehabla inen hap dwam gwëka, Alap dikim zëbe hap dawemsa golëlan hap, hwëna bi zem in man gubluka, "Bëjënë." Zen sap go naban aberbe taka, hwëna zen de gul irin hip dena mes tap gwëk.

Mae hap de ol: Nonol ol ziaha-en gunnu, zen aïri gwibin hip dena. Zau dena, zen isrip-sri gwibin hip dena.

¹⁸ Nen an zen ëKristen gwëk, nen home Israel mo kim okamanak de kwatap tangannak yaïng gwe'an- dekam de Alapsa golek de tan hapye. Zen oreëp kwatapna Sinaik yaïng gwëk- Alap kim nonol ol ziaha-en gunnu insa golzimkiye. Zen dekam syauk hitinsï zë kara nuk, hen man zë kaulsuk, hen asese yawal zë taïlëbiridaka. Zen dekam zep aïrïn hïp enlalana ëdowe hanak. ¹⁹ Nen home zëno mae mo kim sramin aukuna ësane gwe'an- hen Alap mo ol auku yawalaye. Zen kim desa nasalzimk, zen dekam zep ëabe gwëk- ola insa de golzausun hupye. ²⁰ Sap

zen jalse gwen ola insa man tangan sêrkam nairibi'ik. Sap zen anakan lwak,

“Men nara zi, sap otweran, kwatapna ansa towanblanna, desa em kasokam tok hap i tïblan.”*

²¹ In kim zen kirekam hla nuk, man tangan sêrkam dohon-hon gwizimk. Musa Bak zêre hap hen man tangan dohon-hon gweblak. Zen in zep anakan guku,

“Ëe dekam ama aïrïn hïp yal-yal gwek.”*

²² Hwëna nen angkam kwatapna Sionk mese isrip-sri naban yaïng gweser- Ngaya Zini Alap zêre mo ënakyë, mensa hen nen gweblananke “ngatan zi mo langnak de Yerusalem”kam. Dekon zêre mo dam taha nakore zini ribu-ribukam nësa isrip-sri naban dokwa-kwak nul gwenan. ²³ Em mese hen angkam Alap mo hlïl irin zinik bitï gwer- men zëno mae mo bosem-sesa ngatan zi mo langnak ale dabir-zimkyë. Alap zêre mo hlïl irin zini insa man anakan enlala gwibirida gwenda, “Zen kïtak ano walas.” Zep emsa hen mes angkam Alap lup gul iri- men Zen sa tïngare zisi klis guluye. Hen zini men zen orep enlala dam-dam enkam lowehe gwëk, zen angkam mes tangan Yesus mo kala kon ëngan gwëhek, zep zëno mae mo angna angkam zëwe lowehe gwë'an. Em hen angkam mese zëbon mae bitï gwer. ²⁴ Em mese hen Kristus hon yaïng gwer- men Zen nësa Alap osan dep zon guluda gwë'araye. Sap Zen Zen zi niban de ol ziaha-en gun ësena insa nëbe mae hap syal gwibir-zimki.

---

* **12:20** 12:20 Kel. 19:12-13   * **12:21** 12:21 Ul. 9:19; Kis. 7:32

Zep emsa hen angkam mes zère mo kalkam blis tibiridala. Zëno kala Habel mo kal makan hom lwa'an. Sap Habel mo kala kim zannuk, zen zep Alap hap tan-tan makan anakan lwablak, "Zen Kaen taka." Hwëna Yesus mo kala, zen dekon Alap nësa anakan enlala gwibirida'ara, "Zëno mae mo karek-karekna mesë ngan gulsuzimk."

²⁵ Zen in zep, nen bap nen Alapsa hli tan, sap angkam Zën ngatan zi mo lang nakon nësa tonbirida gwe'ara. Sap Musa Bak kim auhukamana an kon Israel mo zi ausu hap Alap mo ola ayang gul gwizimki, men zen nasalbla srëm gwe-gwek, zen Alap mo jala kon hom mae äasendak. Hwëna angkam nësa Alap Zën tangan ngatan zi mo lang nakon tonbirida gwe'ara. Zep nen de salblan srëmkam, nësa sa tangan karek tabiri. ²⁶ Alap in kim kwatapna Sinaik tonbiridaka, zëno ol auku yawal hap kamana an man ëwak gwek. Hwëna angkam Alap mes nësa etan gu-gubiridaka,

"Angkam okamana an ensa molyë ëwak guk. Hwëna ngli naban asa aha-rok'nen apdenak ëwak sol."*

²⁷ Insa "aha-rok'nen" de ëwak son hap guku, zen man dam gwesì'in: Zen tìngare okama yala ansa yang gulsuku sa ëwak gulu, hëndep sa jek-jak gwer. Hwëna ëwak gwen srëm hap dena aha-en, ngatan zi mo lang, zen en nama sa lwala.

²⁸ Zen in zep, sap nen Zëbon onakone ëwak gwen srëm hap de lang sam-samna insa bi eibi'in, zen zep nen dawemna gol gweblan- men kirekam Zëna nësa dwam gwibirida gwendake.

---

* 12:26 12:26 Hag. 2:6-9

Zep nen enho zon tasiblin naban hen aïrïn nïban nen boklesa kom ta gweblan. ²⁹ Sap Alap mo ola zëre hap dena anakan lwak,

“Nëno mae mo Alapna, Zen syauk hïtïn yawal makarena kim sa nësa klis gul zula.”*

13

Bian mo nwenak de kirekam lowehe gwen hap de ol:

¹ Kristen bose omka de kwasang gwibirida gwenna bahem golzausuk gwen, sap zen san de hen ere mae mo iye tanganna kiye. ² Emki hen ere mae mo tame tabin srëm Kristen bose wal omka gola kon lup gulin gwen, sap orep ahakon hen ki tame tabin srëmkam Alap mo dam taha nakore zini lup nulin gwek- zen kim zi tangan mo kim ëjowe gwe zakye. Zep kire zi mae mes ebon hatanan zala.*

³ Men zen hen bwinak lowehe gwe'an emki enlala gwibirida tine gwen- men ki hen en de zë lowe henna. Men desa Alapsa de tame tan srëm wenyä karek da gwibirin, desa hen em kwasang gwibirida gwen- san de enaka de karek tabinni kiye.

⁴ Emki anakan ëenlala gwe-gwen: “We-zi dare de zënaka leisyanna, Zen mes Alap aha-en soka.” Zep we walya barena hen zini bare wenyä, em kime enaka kap lak, em ema Alapsa hen en guk gweblak, “Ëe an deban en asa ë gwer.” Zep ere mae mo Alapsa de gu-gublunna insa bahem

---

* **12:29** 12:29 Ul. 4:24 * **13:2** 13:2 Kej. 18:2-15; 19:1-14; Hak. 6:11-18; 13:3-22

ëkahalo gwenkam gulmun gwen. Men zen zëre mae mo hole-hle san ang ta gwenan hen kahalo soston wenyä, desa Alap molya karek tabir srëm gweka.

⁵ Te-ala beya gwen hap de enlalana bap zen emsa bi gwibirida gwen. Emki anakan ëenlala gwe-gwen, “Mensa ap Alap gol gwizimnira, zen syake.” Sap Alap Zëna man emsa gugubirida'ara,

“Ëe molyë emsa kwasap walas mo kim da tasibik.”*

⁶ Zen in zep Alapsa de taïblïblan naban nen ëgu gwen,

“Bian Zen Zen-asa de mas gwe-gweblan hap de Zi niye.

Ëe ba hap de zi bosyansa äirïbirida gwen hap?

Sap zi mo sosonna hom-

asa de banakan mae gwëblan hap denaye.”*

⁷ Men zen nonol Alap mo olkam emsa tawa da gwibik, emki desa enlala gwibirida gwen, “Zen kirekam lowehe gwek, hen Alapsa de taïblïblannak de tatem ëzauk gwennak kirekam juwek.” Zep em hen zëno mae mo kim em tatem ëzauk gwen, ⁸ sap Kristus Yesus Zen hom wet gwesik gwenda- sap orep, angkam, hëndep denaban.

⁹ Totore tawa tabin ëse san bahem ang ta nasen gwen. Diki Alap mo kwasang-kwasang ennak em tatem ëzauk gwen, hen kwasang-kwasangna in dikire eno mae mo enhonak bolzaun gwek. Zi de emsa titi tabinni Alap hap de

---

* **13:5** 13:5 Ul. 31:6-8; Yos. 1-5   * **13:6** 13:6 Mzm. 118:6

tweran blom ta gwibinsi de twinbin hip, ahaksa tembane maesa de Alap hap ëlwa gwen hap, bahem desan ang ta gwen. Sap men zen desan ang ta gwenan, zëno mae mo lowe henna dekam hom mae dawem san dep wet gwesik gwenan. *

¹⁰ Okamanak men zen Alap mo golak syal ta gwenan, Alap hap de otweran tru tase gweblanna zëna hen man ahakore hlikna dwenblanda gwenan. Hwëna nëbe mae hap de Alap mo ngatan zi mo langnak de kalsna- men zëwe Yesus nëbe mae hap de syala sul soneka, dekon molya zini in ba maena nulin gwëk.

¹¹ Emki ëenlala gwen, Musa mo titi tabin ola insa kim zëre mae mo karek-kareksa dikim ngan gulsuzimdin hip syal nei gwibirin, dekam sapisa Alap mo gol ë nakore lilikin alpnaq zip noso gwëblanan. Hwëna kal en naka zep Alap mo golak de teipsin tangan zini in Alap zëre en tangan hap de teksonnak goltil gwenda. Sapina in mo tokna ë san dep nërhal gwenan- zao de langa tolak syauknuk ang tasin hip.* ¹² Zen in zep hen kirekam, Yesusu tan hap ë nakon nërhak. Zen dekam Yesusu saherak nënnek, hen Zen dekon zep zëre mo kalkam zëre mo hlil irin zini nëno mae mo karek-kareksa aharok'nen ngan gulsuzimki. ¹³ Zen in zep, nen hen Yesusu nen saher san dep zertron. Zep nëno mae mo enlalana anakan zen lwa gwen, "Sap sa nësa hen Yesus hup de jal hap lamang da gwibir hen langa dasik gwibir." ¹⁴ Sap auhu-kamanak awe, nëno mae mo dakal ëna hom. Hwëna nen ema nëre mae hap de dakal ësa ësbla'an.

* **13:9** 13:9 Kol 2:23 * **13:11** 13:11 Im. 16:27

15 Nen angkam sapi-kambingsi home Alap hap tru lasikse gwebla'an. Hwëna men desae angkam ol gwebla'an, zen in kime Yesus mo bosekam enho aha-erekam Alap mo bosena teip ulsuk gweblanan. Dekam nëno mae mo ola man nwe-mase gwe-gwe'an- san de otweransa de tru ta seblanna kiye. Zen in zep Alap ensa nen boltere ta tine gwen, hen Yesus de kitak teipsibiridan hap de olsa nen gol halada gwen. 16 Hen aha zisi de mas gwibirida gwenna bahem ëeititi gwe-gwen- hen kae-kaesa de goltrei gwizimdin niye. Sap zen desa hen Alap sam gwesik gwibirida- san de dombasa de tru tasik gweblanna kiye.

17 Men zen Kristen zini emsa nol neibirida gwenan, emki betek gwibirida gwen hen zëno mae mo ol san em ang ta gwen. Sap zëno mae mo syala, zen eno mae mo ang hap dena, hen zen man anakan tame nul gwenan, "Alap sa ëre mo syal eisi de goltrëblan hap asa gublula." Em de kirekam betek gwibirida gwenkam, zen dekam sa isrip-sri naban syal ta gwer. Hwëna betek gwibirida gwen srëmkam, ki hwëna enlala nik sa ëdowe hana gwer. Hwëna zen de enlala dowe hanan naban syal ta gwe'ak, ki hwëna waba hap sa ebon mae syal ta gwer.

18 Ëe, ëre mo syal bose walya ban, ano mae mo enho nakon anakare enlalana hom wet so gwenda, "Ëe kareksaë ol gwenan." Zep abe mae hap emki Alapsa abe ta gwen, sap ëe zëno syalsaë ol gwenan, hen zëno nwenak de tangan ëdakastin hibë ëdwam gwe-gwenan. 19 Ëe in zebë emsa abe tabi'in: Abe hap emki hen Alapsa

abe ta gwen- ðe akakim etan nabakam ebon mae osan dep lwa halzak.

²⁰⁻²¹ Zep angkam, ðe a kirekamë mo Alapsa ebe mae hap abe ta gwenan,

“Bian, Em in Zene zëbe mae hap tahana deisu guzimki, hen Em in Zene Bian Yesussu tìn nikon ngaya taka. ðe ama Emsa abe ta'an: Ano suratna ansa men zen dokwak nu'ik, Emki zëbe mae hap sosonsa gol gwizimdin- zen dekakim ere mo dwam gwibin en san lowehe gwek. Hen Bian, Yesus onakore sosonna dikire zëno mae mo enhonak syal gwe tine gwek- zen dekakim ere mo nwenak ëtal gwesik. Sap Yesus Zen Zen- asa de domba makan zaho ta gwibin Zi niye. Sap Zen mes ere mo zi niban de ol ziaha-en gunnu hëndep denaban sul soneka- te-lidak son nakon kim kala wet soblakke. ðe zep asa zëno bosena hëndep denaban teip ulsuk gweblal. In eiwa.”

²² Aya-wal oso-wal, ðe ama emsa gubirida'an: Ano surat tihisni ansa bahem karatda gunnuk husus gwibin, sap zen emsa dikim dawem san dep titi tabin hip dena, hen ðe blal tangankam homë ebe mae hap ale gulzimk.

²³ ðe ama emsa gu sonebirida'an- em de hen ëtawa gwen hap: Nëno mae mo ayana Timotius Bak mes bwi nakon wet soka. Zen de nabakam abon onak hata zankam, ki asa apdekam ebon mae osan dep song ëzal.

²⁴ Iwe de Kristen zini eno mae mo nol-nola kip ano mae mo dawem gol sonezimdinni em ayang ulzimk- hen tingare iwe de Alap mo hlil irin zi hipye. Men zen aban mae Italia mo lang nakore

wenya awe lowehe gwenan, zen hen dawem
ensa ebe mae hap nol sonezimk.

²⁵ Dikire Bian mo kwasang-kwasangna kitak
ebon mae onak lwa gwek.

**Alap mo Ol Ęse, zere mo zi niban de ol
ziah-en gu hup dena**

**Orya: Alap mo Ol Ęse, zere mo zi niban de ol
ziah-en gu hup dena (New Testament)**

copyright © 2005, 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Orya)

Contributor: Pioneer Bible Translators

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

c93f518f-565f-570c-87e7-50d54e5ff0f6